

SOCIJALIZAM NA KLUPI

4. MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP
SOCIJALIZAM NA KLUPI
Kontinuiteti i inovacije
PULA, 26-28. RUJNA 2019.

4TH INTERNATIONAL CONFERENCE
SOCIALISM ON THE BENCH
Continuities and Innovations
PULA, SEPTEMBER 26-28, 2019

4. međunarodni znanstveni skup Socijalizam na klupi
KONTINUITETI I INOVACIJE
Knjiga sažetaka

4th International Conference Socialism on the Bench
CONTINUITIES AND INNOVATIONS
Book of Abstracts

Biblioteka Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma
CeKaPISarnica, svezak br. 14

Nakladnik
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Za nakladnika
prof. dr. sc. Alfio Barbieri

Urednici izdanja
Anita Buhin
Igor Duda

Lektura i korektura sažetaka
Anita Buhin

Lektura sažetaka na engleskom jeziku
Chiara Bonfiglioli

Grafički urednici
Igor Duda
Igor Stanić

ISBN 978-953-8278-24-2

Skup je organiziran uz potporu

SOCIJALIZAM NA KLUP I

KNJIGA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

4. MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP
SOCIJALIZAM NA KLUP I

Kontinuiteti i inovacije

PULA, 26-28. RUJNA 2019.

4TH INTERNATIONAL CONFERENCE
SOCIALISM ON THE BENCH

Continuities and Innovations

PULA, SEPTEMBER 26-28, 2019

Pula 2019.

S A D R Ź A J
C O N T E N T S

Poziv na sudjelovanje / Call for papers	5
Program skupa / Conference Programme	9
Sažeci / Abstracts	18
Sudionici / Participants	59

POZIV NA SUDJELOVANJE
CALL FOR PAPERS

Međunarodni znanstveni skupovi pod nazivom Socijalizam na klupi održavaju se u dvogodišnjem ritmu od 2013. godine. Stotinjak sudionika po skupu do sada se okupljalo oko različitih glavnih tema: Kulturološke i povijesne interpretacije jugoslavenskoga i postjugoslavenskih društava (2013.), Socijalizam: izgradnja i razgradnja (2015.) te Komunisti i komunističke partije: politike, akcije, debate (2017.). Izbor radova sa skupova objavljivan je u temama znanstvenih časopisa (Časopis za suvremenu povijest, Historijski zbornik, Narodna umjetnost) te u posebnim zbornicima (Socijalizam na klupi, Socijalizam: izgradnja i razgradnja) koji su dio Biblioteke CeKaPISarnica. Radovi s posljednjega skupa u pripremi su za objavu.

Za razliku od važnih godina koje su obilježile teme dviju prošlih konferencija, ovoga puta nismo se oslonili na obljetnice. U europskom kontekstu tema bi mogla izazvati asocijacije na 1989., no to nam nije bila namjera jer u povijesti Jugoslavije, koja je okosnica naših skupova, sljedeće dvije godine neusporedivo jače odjekuju. Ipak, temom Kontinuiteti i inovacije želja nam je obuhvatiti prostor širi od jugoslavenskoga, bilo kao samostalnu temu, u kontaktu ili komparativno, te – mnogo važnije – vrijeme dulje od trajanja jednostranačkih socijalističkih sustava i hladnoratovskih podjela. Socijalističko društvo shvaćalo se kao prijelazno te je sadržavalo obilježja prošlosti i budućnosti, kapitalističkog građanskog i utopijskog komunističkog društva. Zanima nas stoga na što su se komunisti po dolasku na vlast mogli ili morali osloniti, što su zadržali i prilagodili, što su inovativnoga ostvarili i koliko je novoga preživjelo, prenijelo se u postsocijalizam i ondje postalo dobrodošlom baštinom ili neželjenim teretom. Sudionike skupa želimo pozvati da budu svjesni problema nultih godina i političkih povijesnih rezova, zaklinjanja u novo vrijeme u kojem nema povratka na staro, ali i da gledaju preko ustaljenih kronoloških pregrada te u kontinuitetu dugoga trajanja u društvu pronalaze metamorfoze i resemantizacije, spontani i nametnuti zaborav, potisnuta i živa sjećanja. U području politike, gospodarstva, svakodnevice, kulture, umjetnosti i sporta od 1920-ih i od 1940-ih i od 1990-ih do danas prisutno je staro i novo, zaostalo i napredno, trajne vrijednosti i kratkoročni eksperimenti, izmišljene tradicije i potonula kulturna dobra. Sve to i mnogo više od toga teme su o kojima bismo na skupu htjeli slušati i raspravljati.

Cilj naših skupova, kao i cjelokupnog djelovanja Centra, ostaje isti: jačanje suradnje među znanstvenicima s bliskim istraživačkim interesima, uočavanje tematskih, metodoloških i interpretacijskih podudarnosti, upoznavanje različitih tumačenja, poticanje dijaloga i novih istraživanja.

Službeni jezici skupa su hrvatski (i međusobno razumljivi jezici) i engleski. Ugledni pozvani predavači održat će tri plenarna predavanja. Sudionici će držati izlaganja u trajanju od 15 minuta u nekoliko paralelnih sesija. Prihvaćamo isključivo individualne prijave, ne i prijave cijelih panela. Ovisno o interesu sudionika, nakon skupa moguće je dogovoriti zajedničko objavljivanje radova.

Skup će se održati na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli i u partnerstvu sa Zakladom Rosa Luxemburg. Kotizacija nije predviđena. Organizator osigurava dva ručka i dvije večere te popust u preporučenom hotelu, a sudionici sami snose trošak putovanja i smještaja.

Rok za prijavu je 1. travnja 2019. godine. Molimo vas da popunite prijavni obrazac i pošaljete ga na adresu ckpis.conf@gmail.com. Do 30. travnja uslijedit će obavijest o prihvaćenim izlaganjima, a do 30. lipnja bit će objavljen raspored izlaganja. Sve informacije dostupne su na mrežnoj stranici https://ckpis.unipu.hr/ckpis/socijalizam_na_klupi/2019.

Veslimo se vašim prijavama!

Pula, 5. prosinca 2018.

Organizacijski odbor

The series of biennial international conferences titled Socialism on the Bench was launched in 2013. Around a hundred participants per conference have been meeting to discuss their different main themes: Cultural and Historical Interpretations of Yugoslav and Post-Yugoslav Societies (2013), Socialism: Construction and Deconstruction (2015) and Communists and Communist Parties: Policies, Actions, Debates (2017). A selection of conference papers was published in the special issues of academic journals (Časopis za suvremenu povijest, Historijski zbornik, Narodna umjetnost) and in edited volumes (Socijalizam na klupi, Socijalizam: izgradnja i razgradnja) within the collection CeKaPISarnica. Papers from the last conference are currently being edited for publication.

While the themes of the two previous conferences marked important anniversaries, this will not be the case now. In the European context, the chosen theme might evoke associations with 1989, but this was not our intention. In the history of Yugoslavia, which constitutes the backbone of our conferences, the following two years have an incomparably stronger resonance. However, with the theme Continuities and Innovations we want to encompass a geographical space larger than Yugoslavia, either as an independent subject of inquiry, or by way of contact or comparison. Also,

*much more importantly, we aim to cover a longer historical dimension, that goes beyond the duration of one-party socialist systems and Cold War divides. Socialist society was understood as a transitional society: it included characteristics of both past and future, of both capitalist bourgeois and utopian communist society. Therefore, we are interested in what communists could or had to rely on when they came to power, what they preserved and adjusted, what they invented anew and how much of it survived, was transferred to post-socialism and became a welcome heritage or unwanted burden. We would like to invite the participants to be aware of “year zero” moments, of political and historical ruptures and of proclaims of a new era in which there would be no return to the old. Participants should also look beyond the usual chronological fences, and find metamorphoses and re-semanticisations, spontaneous and imposed oblivion, repressed and living memories in the continuous, social *longue-durée*. From the 1920s, 1940s and 1990s until the present day, one can find both old and new, backward and progressive, permanent values and short-term experiments, invented traditions and sunken cultural goods in the spheres of politics, economy, everyday life, culture, art and sport. We would like to listen and discuss all these topics and much more during the conference.*

The goal of our conferences, as well as the entire mission of the Centre, remains the same: strengthening the cooperation among scholars with similar research interests, revealing thematic, methodological and theoretical similarities, get to know different interpretations, enhancing dialogue and new research.

The conference languages will be Croatian (and mutually understandable languages) and English. Prominent invited keynote speakers will deliver three plenary lectures. Participants’ presentation time is 15 minutes within several parallel sessions. We accept only individual applications; panels’ proposals will not be accepted. Depending on the participants’ interest, it will be possible to agree on joint publication projects after the conference.

The conference will be held at the Juraj Dobrila University of Pula and in partnership with the Rosa Luxemburg Foundation. There is no conference fee. Participants will have to arrange their own trip and accommodation. Conference organizers will provide two dinners and two suppers and arrange a discount at the recommended hotel.

Application deadline is April 1, 2019. Please, fill in the application form and send it to ckpis.conf@gmail.com. By April 30, applicants will be notified about the acceptance of their proposal. By June 30, the conference programme will be published. All information is available at https://ckpis.unipu.hr/ckpis/en/socialism_on_the_bench/2019.

We are looking forward to your submissions!

Pula, December 5, 2018

Organizing Committee

PROGRAM SKUPA
CONFERENCE PROGRAMME

MJESTO ODRŽAVANJA SKUPA/ CONFERENCE VENUE
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli / *Juraj Dobrila University of Pula*
Ivana Matetića Ronjgova 1

OTVARANJE, ZATVARANJE, POZVANA PREDAVANJA I OKRUGLI STOLOVI / OPENING, CLOSING, KEYNOTE LECTURES AND ROUND TABLES

Svečana dvorana Tone Peruško, Filozofski fakultet, drugi kat/
Aula Magna Tone Peruško, Faculty of Humanities, second floor

RAD PO SKECIJAMA/ WORK IN SECTIONS

Dvorane/ *Lecture rooms:*

12 (prizemlje/ *ground floor*), 17 (prvi kat/ *first floor*), 18 (prvi kat/ *first floor*),
28/5 (2. polukat/ *2nd mezzanine*)

Po 15 minuta za svako izlaganje i 10 minuta za raspravu nakon svakog izlaganja./ *Duration: 15 minutes per presentation and 10 minutes per discussion after every paper.*

STANKE/ BREAKS

Osvježenje u prizemlju / *Refreshments at the entrance hall*

RUČAK I VEČERA/ LUNCH AND DINNER

Studentski restoran / *Student restaurant*, ulaz iz / *entrance from* Preradovićeva 28

MREŽNA STRANICA/ WEB-PAGE

https://www.unipu.hr/ckpis/socijalizam_na_klupi/2019

GLAVNI RASPORED / GENERAL SCHEDULE

ČETVRTAK / THURSDAY, 26.9.2019.	
	REGISTRACIJA / REGISTRATION
10.00	Filozofski fakultet, Matetića Ronjgova 1, prizemlje / <i>Faculty of Humanities, Matetića Ronjgova 1, ground floor</i>
	OTVORENJE / OPENING
12.00	Svečana dvorana Tone Peruško, 2. kat / <i>Aula magna Tone Peruško, 2nd floor</i>
	PREDSTAVLJANJE ZBORNIKA 3. SOCIJALIZMA NA KLUPI / BOOK LAUNCH: 3RD SOCIALISM ON THE BENCH
12.15	<i>Komunisti i komunističke partije: politike, akcije, debate</i> , ur. Igor Duda, Srednja Europa i Sveučilište J. Dobrile u Puli, 2019. Ondřej Vojtěchovský, Milivoj Bešlin, Damir Agičić, Igor Duda Svečana dvorana / <i>Aula magna</i>
	PLENARNO PREDAVANJE / KEYNOTE LECTURE
13.15	CATHERINE SAMARY , IIRE Amsterdam, AfeBALK, Former Lecturer at Univ. Paris-Dauphine: The Anti-capitalist Stakes: Why, Where, How? From Past to Present Communist "Concrete Utopias" Svečana dvorana / <i>Aula magna</i>
14.30	Ručak, Studentski restoran <i>Lunch, Student restaurant</i>
	SEKCIJE / SECTIONS
16.00	Dvorane / <i>lecture rooms</i> 12, 17, 18, 28/5
	OKRUGLI STOL / ROUND TABLE: <i>Microstructures of Yugoslav Socialism: Croatia 1970-1990 (Microsocialism) – research project</i>
18.15	Anita Buhin, Igor Duda, Tina Filipović, Magdalena Najbar-Agičić, Christian Axboe Nielsen, Saša Vejzagić Svečana dvorana / <i>Aula magna</i>
19.15-20.00	Večera, Studentski restoran <i>Dinner, Student restaurant</i>
21.00-23.00	„Ušlagiraj se! na Klupi s Anitom Buhin“, Karlobar, Društveni centar Karlo Rojc, Gajeva 3
PETAK / FRIDAY, 27.9.2019.	
	SEKCIJE / SECTIONS
9.15	Dvorane / <i>lecture rooms</i> 12, 17, 18, 28/5
	PLENARNO PREDAVANJE / KEYNOTE LECTURE
13.00	MURIEL BLAIVE , Institute for the Study of Totalitarian Regimes (ÚSTR), Prague:

	Popular Opinion and Surveillance Practices under Communism: The Czechoslovak Case in its Central-European Context <i>Svečana dvorana / Aula magna</i>
14.30	Ručak, Studentski restoran <i>Lunch, Student restaurant</i>
16.00	SEKCIJE / SECTIONS <i>Dvorane / lecture rooms</i> 17, 18, 28/5
18.15	PREDSTAVLJANJE ČASOPISA ACTA HISTRIAE / JOURNAL ISSUE LAUNCH: The Yugoslav Laboratory of Political Innovation: the Origins, Synthesis and International Influences of Self-Management Socialism Catherine Samary, Albert Bing, Jure Ramšak, Mateja Režek <i>Svečana dvorana / Aula magna</i>
19.15-20.00	Večera, Studentski restoran <i>Dinner, Student restaurant</i>
21.00-23.00	„Stara škola plesa s Markom Zubakom“, Karlobar, Društveni centar Karlo Rojc, Gajevo 3
SUBOTA / SATURDAY, 28.9.2019.	
9.15	SEKCIJE / SECTIONS <i>Dvorane / lecture rooms</i> 17, 18, 28/5
11.30	PREDSTAVLJANJE IZDANJA HRVATSKOG DRŽAVNOG ARHIVA / PUBLICATIONS OF THE CROATIAN STATE ARCHIVES Tatjana Šarić, Marijana Jukić <i>Svečana dvorana / Aula magna</i>
12.30	PLENARNO PREDAVANJE / KEYNOTE LECTURE MARIE-JANINE CALIC , Ludwig-Maximilian University of Munich: Tito's Yugoslavia in the Age of Détente <i>Svečana dvorana / Aula magna</i>
13.30	ZATVARANJE / CLOSING <i>Svečana dvorana / Aula magna</i>

Sekcije / Sections

Dvorana / Room **28/5** (2. polukat/2nd mezzanine)

ČETVRTAK / THURSDAY, 26.9.2019.	
16.00	KULTURNE I EKONOMSKE PRAKSE POSTSOCIJALIZMA / CULTURAL AND ECONOMIC PRACTICES OF POST-SOCIALISM Moderator: Andrea Matošević
	ANA STOJANOSKA: Stari-novi lik makedonskog kazališta ili kazalište na

	prijelazu
	SONJA ZDRAVKOVA-DJEPAROSKA: Tranzicija plesne sfere u Makedoniji, refleksije društvenih zbivanja
	MARIJANA MITROVIĆ: „Ako si muzičar, to znači da sam sebi uplaćuješ doprinose“: o (dis)kontinuitetima prekmarnosti kafanskih muzičara u Srbiji od socijalizma do danas
	BRANKICA DRAŠKOVIĆ: Kontinuitet kontrajavnosti kroz kulturu otpora na postjugoslovenskom prostoru
	ANNE MADELAIN: Izdavači u postjugoslovenskom prostoru: nasleđe, kontinuitet i saradnja
	DAVORKA VIDOVIĆ: Kontinuiteti i inovacije zadrugarstva na primjeru učeničkih zadruga u Hrvatskoj
PETAK / FRIDAY, 27.9.2019.	
9.15	EKONOMIJA: MEĐUNARODNI ASPEKT / ECONOMY: INTERNATIONAL ASPECT Moderator: Saša Vejzagić
	ALBERT BING: Milton Friedman i koncept društvenog vlasništva u socijalističkoj Jugoslaviji
	IVAN OBADIĆ: Dealing with the emergence of the EEC and EFTA: Yugoslavia and Western Europe of Six and Seven (1957-1962)
	PAUL STUBBS: Socialist Yugoslavia, The Non-Aligned Movement and the United Nations: continuities and innovations in the quest for socio-economic justice
	NIKŠA MINIĆ: „Interes kod naših stručnjaka opada...“: o problemima unutar jugoslavensko-libijske ekonomske suradnje
	JASPER KLOMP: Joint (Ad)venture(s): Yugoslav-East German Cooperation in a Globalising World
16.00	EKONOMIJA: JUGOSLAVENSKI UNUTARNJI ASPEKT / ECONOMY: YUGOSLAV INTERNAL ASPECT Moderator: Ivan Rajković
	KRISTINA PANDŽA: Prvi petogodišnji plan u riječkim tvornicama
	DANIJELA VELIMIROVIĆ: Socijalistička stvarnost iziskuje socijalistički način trgovanja: politika trgovine, prakse prodaje i potrošnja u FNRJ (1945-1961)
	SASA VEJZAGIĆ: Veliki poslovni sustavi i lokalna zajednica u 1970-ima
	JASENKO ZEKIĆ: Javni prijevoz u Puli: stoljetni kontinuitet i tekovine inovacija
	DINO ŠAKANOVIĆ: Neočekivane posljedice reformi Ante Markovića
SUBOTA / SATURDAY, 28.9.2019.	
9.15	DRUŠTVENO-KULTURNA DINAMIKA / SOCIAL AND CULTURAL DYNAMICS Moderator/ica: Tina Filipović
	GORAN KRNIĆ, MARKO ZUBAK: Skica za društveno-kulturnu povijest (post)jugoslavenske košarke
	SLADANA JOSIPOVIĆ, TATJANA ILEŠ: Pionir, omladinac, <i>punker</i> : kultura

	mladih u Osijeku 1980-ih godina
	ANITA BUHIN: Jugoslavenska kulturna politika na mikrorazini: primjer SIZ-a kulture općine Pula
	NIKOLA BAKOVIĆ: Upoznaj svoju domovinu dok još uvek postoji. Ferijalni pokret u Jugoslaviji između solidarnosti i solventnosti
	SLAVO JAKŠA: Od Makarskog primorja do Makarske rivijere: turizam kao pokretač razvoja makarskog područja (1960-1970)

Sekcije / Sections

Dvorana / Room **12** (prizemlje / ground floor)

ČETVRTAK / THURSDAY, 26.9.2019.	
16.00	LJUDSKA PRAVA I REPRESIVNI APARAT / HUMAN RIGHTS AND THE REPRESSIVE APPARATUS Moderator: Vedran Duančić
	ALESSANDRO MILANI: The reshaping of the past. The memory of Holocaust in the GDR (1949-1989)
	MATEJ BILÝ: Alteration of Positions on the Human Rights Issue at the Warsaw Pact's Political Summits in the late 1980s
	CHRISTIAN AXBOE NIELSEN: Decentralizacija unutarnjih poslova u SR Hrvatskoj
	MILAN SOVILJ: Jugoslavija, KPJ i pitanje ratnih zarobljenika kroz prizmu čehoslovačkih izbegličkih organa 1944-1945. godine
	ZDRAVKO MATIĆ, DAMIR STRUČIĆ: Represivni aparat komunističkih vlasti na primjeru organizacije Velikog Križarskog bratstva i sestrinstva: progon, uhićenja i likvidacija njezinih članova nakon 1945. godine
PETAK / FRIDAY, 27.9.2019.	
9.15	RADNICI / WORKERS Moderator: Boris Koroman
	JAKUB ŠLOUF: The Negotiation Strategies of Industrial Proletariat in Czechoslovakia, 1945-1969
	ANDREW HODGES: Shipyards and Labour Relations in the Uljanik (Croatia) and Gdynia (Poland) Shipyards since the 1980s
	JULIETTE RONSIN-BABIĆ: Being from a country that no longer exists, Peugeot's (post-)Yugoslav workers in Sochaux-Montbéliard
	IVAN RAJKOVIĆ: Neither yours nor ours to squander: non-property, humility and hierarchy from Yugoslav liberation to Balkan eco-riots
	MIRKO MILIVOJEVIĆ: Figura radnika i društveni (dis)kontinuiteti na primeru (post-)jugoslovenskog filma
	ANDREA MATOŠEVIĆ: <i>Pulski navozi</i> moderniteta. Grad i brodogradilište na

	dokumentarnom filmu
	IGOR DUDA: Kako štiti samoupravna prava i društveno vlasništvo? Društveni pravobranilac samoupravljanja u Hrvatskoj 1974-1990.

Sekcije / Sections

Dvorana / Room **17** (prvi kat / first floor)

ČETVRTAK / THURSDAY, 26.9.2019.	
16.00	PARTIJSKI KADROVI / THE PARTY CADRE Moderator/ica: Tina Filipović
	TOMISLAV BRANDOLICA: „Emisari“ dugog trajanja: kadrovski lanci u Savezu komunista Hrvatske 1945.-1989.
	BORIS MOSKOVIĆ: Stari problemi i novi izazovi: jugoslavenski socijalizam i vladajuća politička elita na prekretnici (1972-1976)
	DEJAN SEGIĆ: Komunisti na periferiji: između ideologije i tradicionalizma
	MILIVOJ BEŠLIN: Nacionalizam u socijalizmu: pred izazovima kolizije modernog i atavističkog u nacionalnim odnosima u Jugoslaviji
	ONDŘEJ HOLUB: The Clash between Utopia and Progress. The Austrian Communist Party during the era of Chancellor Josef Klaus
PETAK / FRIDAY, 27.9.2019.	
9.15	KULTURA SJEĆANJA / MEMORY CULTURE Moderator: Nikola Baković
	DORA KOSORČIĆ: Kako se povjesničari sjećaju: kraj socijalizma i (dis)kontinuiteti postsocijalističke historiografije
	IVANA SPASIĆ, TAMARA PETROVIĆ TRIFUNOVIĆ: Kontinuiteti i iskrivljenja u sećanjima na Jugoslaviju
	MIŠO KAPETANOVIĆ: Korčanica - Memorial Culture and the Absent State on a Bosnian Mountain
	SABINA DAMIANI: Prostori neželjene baštine: spomenička plastika NOB-a kao inovacija forme, neugodno nasljeđe i reinterpretacija kroz suvremene umjetničke prakse
	JELENA ĐUREINOVIĆ: Legacies of Anti-Communism: Mnemonic Continuities and Transformations from the Late Yugoslav to the Post-Yugoslav Period
	TANJA PETROVIĆ: O generaciji i verovanju, od ranog do poznog socijalizma, i dalje: izgradnja prvog i drugog koloseka pruge Brčko-Banovići dobrovoljnim akcijaškim radom
	TINA FILIPOVIĆ: Odnos SUBNOR-a s prošlošću i uloga u kreiranju budućnosti na lokalnoj razini
16.00	FEMINIZAM / FEMINISM Moderator: Mišo Kapetanović
	ISIDORA GRUBAČKI: Rethinking (Dis)continuities of Feminism: The Analysis of Feminist Debates in Interwar Yugoslavia

	SMILJANA MILINKOV: Istorijski kontinuitet privatnog i javnog: domaćinstvo i majčinstvo iz ugla novinarki iz Vojvodine
	LEA HORVAT: Servisi, tečajevi, izložbe: reformiranje jugoslavenskog domaćinstva u 1950-ima i 1960-ima
	MARTA BARADIĆ: Socijalizacija reprodukcije kao preduvjet socijalističkog društva
	ŽELJKO LUKETIĆ: Sexual Liberation in Socialist Yugoslavia's Print Magazines: The Case of <i>Extra Reporter</i> (1981-1983)
	SVETOZAR MATEJAŠEV: Eksplozijom orgazma do radničkog samoupravljanja: <i>Misterije organizma</i> Dušana Makavejeva
SUBOTA / SATURDAY, 28.9.2019.	
9.15	NACIONALNO PITANJE I NACIONALIZAM / NATIONAL QUESTION AND NATIONALISM Moderator: Christian Axboe Nielsen
	CODY JAMES INGLIS: Federalism and Socialism: Danubian Variations on a Theme (1899–1945)
	BOŽIDAR JEZERNIK: Jugoslavenski komunisti i nacionalno pitanje
	STEVO ĐURAŠKOVIĆ: Bakarićev koncept socijalističke (hrvatske) nacije: između komunističkog neo-romantizma i samoupravnog ustavnog patriotizma
	KATARINA LUKETIĆ: Prema trijumfu: trasiranje hrvatskog kulturnog nacionalizma u drugoj polovini 1980-ih

Sekcije / Sections

Dvorana / Room **18** (prvi kat / first floor)

ČETVRTAK / THURSDAY, 26.9.2019.	
16.00	MEDIJI / THE MEDIA Moderator/ica: Lada Duraković
	TOMISLAV ŠTUKA: Model „socijalističkog oglašavanja“ u stručnoj oglašavačkoj periodici: <i>Naš publicitet</i> 1954.-1957.
	MAGDALENA NAJBAR-AGIČIĆ: Lokalni mediji u socijalističkoj Hrvatskoj
	ŽELJKO KRUŠELJ: Posljednja velika medijska čistka: partijski udar 1983. na tjednik <i>Danas</i>
	JELENA LALATOVIĆ: (Ne)prekinuta tradicija studentskog organizovanja na primeru omladinske socijalističke štampe neposredno pre i posle Drugog svetskog rata
PETAK / FRIDAY, 27.9.2019.	
9.15	JUGOSLAVIJA I DRUGI / YUGOSLAVIA AND THE OTHERS Moderator: Anita Buhin
	FEDERICO TENCA MONTINI: Jesu li nakon revolucije i međunarodni odnosi postali „revolucionarni“? Slučaj Jugoslavije i Italije

	ERIC UŠIĆ: „Ovdje je Jugoslavija“ ... ili? Vizualna etnografija (po)ratnih političkih grafita u Istri
	ONDŘEJ VOJTĚCHOVSKÝ: Jugoslavija kao prozor i vrata na Zapad. Čehoslovački turizam i problem ilegalne emigracije preko SFRJ u kapitalističke zemlje
	PETER VUKMAN: Living in the vicinity of the Yugoslav-Hungarian border (1945-1960s). Breaks and continuities, adaptations and innovations
	KRISZTINA RÁCZ, MARIJA MANDIĆ: In Search of (Unequal) Symmetries: Hungarian as the Language of the Social Environment in Yugoslavia
	OSZKÁR ROGINER: /Dis/continuities, /dis/integration and the Hungarian local press in Yugoslavia
	VIKTORIA ZAKINSKI TOMA: Part of History of the <i>Magyar Szó</i> – Regional Hungarian Minority Media in Hungarian Language in Vojvodina in the Period of 1945-1999
16.00	MODERNIZAM / MODERNISM Moderator/ica: Tanja Petrović
	TAMARA BJAŽIĆ KLARIN: Kanon socijalističkog arhitektonskog modernizma – od <i>novog građenja</i> 1930-ih do visoke moderne 1950-ih
	IVANA MIHAELA ŽIMBREK: Socialism and the City: Changing Concepts in Urban Planning in Zagreb between the 1930s and 1950s
	IVANA HANAČEK: Radikalan rez: socijalističko društvo i novi model umjetničkog organiziranja
SUBOTA / SATURDAY, 28.9.2019.	
9.15	TEORETSKI UVIDI / THEORETICAL INSIGHTS Moderator: Andrea Matošević
	CONSTANZE FRITZSCH: Modernism as an “invented tradition” and discursive paradigm after the Second World War
	DIMITRIJE BIRAČ: Koncept prijelaznog razdoblja u sovjetskoj i jugoslavenskoj politici
	UNA BLAGOJEVIĆ: Building the idea of socialism or looking for its origins? Critical Marxists in Yugoslavia and Czechoslovakia in the 1960s
	PREDRAG DEDEIĆ: Veštačka inteligencija i nova šansa socijalizma
	DAVOR VIDAKOVIĆ: Konstrukcija identiteta i ideološki disput u urbanoj društvenoj transformaciji: slučaj DDR-a
	VEDRAN DUANČIĆ: Dugi repovi staljinizma i korištenje staljinističke znanosti protiv Staljina: biologija u Jugoslaviji 1950-ih

S A Ž E C I
A B S T R A C T S

Pozvani predavači / Keynote speakers

Muriel Blaive

Popular Opinion and Surveillance Practices under Communism: The Czechoslovak Case in its Central-European Context

Marie-Janine Calic

Tito's Yugoslavia in the Age of Détente

Catherine Samary

The Anti-capitalist Stakes: Why, Where, How? From Past to Present Communist “Concrete Utopias”

Nikola Baković

Upoznaj svoju domovinu dok još uvek postoji. Ferijalni pokret u Jugoslaviji između solidarnosti i solventnosti

Još za vreme postojanja obeju Jugoslavija, a pogotovo u doba kraha ovog državotvornog projekta, u javnom diskursu je vrlo prominentna bila teza da se jugoslovenski narodi (ne samo u smislu etničkih zajednica, već i geografskih i istorijskih regiona) međusobno nedovoljno ili čak uopšte ne poznaju, i da je ispravljanje te „greške“ od ključne važnosti za opstanak zajedničke države. Jedan od najdirektnijih i najpraktičnijih mehanizama za podsticanje tog „upoznavanja domovine“ jeste bio turizam, pogotovo onaj okrenut ekonomski slabije stojećim građanima i, pre svega, omladini. Takvu funkciju promovisanja „omladinskog turizma“ je još od međuratnog perioda u Jugoslaviji obavljao Ferijalni savez, po ugledu na slične pokrete u drugim zemljama (*youth hostelling*). U predloženom izlaganju biće ukratko izložen istorijat ferijalnog pokreta u međuratnom i poratnom dobu i uloga koju je on igrao u širim društvenim procesima, uz poseban osvrt na diskontinuitete i kontinuitete vezane za smenu društveno-političkih sistema sredinom i krajem 20. stoleća. Kao paradigmatičan primer paradoksa

jugoslovenskog socijalizma biće analiziran tinjajući sukob između „omladinskog“ i „profesionalnog“, odnosno komercijalnog turizma, kroz koji se reflektovala nesaglasnost između proklamovanih ideoloških ciljeva režima i konkretno preduzimanih mera u sferi ekonomije, te se kanalisala tenzija između namera političkog centra i ekonomskih potreba lokalnih zajednica.

Marta Baradić

Socijalizacija reprodukcije kao preduvjet socijalističkog društva

Namjera je ovog izlaganja ocrtati linije kontinuiteta „ženskog pitanja“ između socijalističkog i postsocijalističkog razdoblja jugoslovenskog prostora, a s naglaskom na problem socijalne reprodukcije. Iz današnje perspektive, kad je ugrožen ili narušen velik broj specifično ženskih socijalnih prava postignutih istrajnom borbom, iskustvo SFR Jugoslavije ispostavlja se kao ono progresivnijih društvenih uređenja. No, i u tom je slučaju nužno raspravljati o paradoksu ženske emancipacije ili, riječima nekih istraživačica, „nedovršenoj emancipaciji žena“ jer je žensko pitanje uvelike bilo podređeno onom klasnom. Emancipacija žena u prvom se redu ticala njihova uvođenja u sferu produktivnog rada, ali i rasterećenja reproduktivnog rada koji mahom obavljaju žene. Izlazak žena na tržište rada vezan je i uz nužnost konsolidacije socijalističkog projekta u poslijeratnom kontekstu. Ipak, već u desetljeću nakon rata, spomenimo zasad ukidanje AFŽ-a, možemo govoriti o regresu k obnovi patrijarhalnog rodnog ugovora, ponajviše u smislu smještanja tereta reprodukcije u privatnu sferu. Iz perspektive teorije socijalne reprodukcije, pokušat će se problematizirati odnos produktivnog i reproduktivnog rada te nužnost socijalizacije reprodukcije kao preduvjeta za socijalističko društvo.

Milivoj Bešlin

Nacionalizam u socijalizmu: pred izazovima kolizije modernog i atavističkog u nacionalnim odnosima u Jugoslaviji

Dve ideološke paradigme najdublje su prodirale u balkanska i južnoslovenska društva – nacionalizam i socijalizam. Oba kolektivismu su imala svoje uporište u populizmu. Ishodište prvog je bilo „vraćanje“ u prošlost, atavistički refleks na kome se zasnivaju nacionalističke ideologije. S druge strane, socijalizam se temeljio na modernizacijskim narativima i u ključu evropske moderne. U vreme socijalističke Jugoslavije oba ideološka obrasca razvijaju se u antagonizmu, a povremeno i u koegzistenciji, bore se za primat i jedan od njih trajnije odnosi prevagu. Ipak, dubinski odnos između klasnog i nacionalnog u socijalizmu, napetosti i protivrečnosti koje su se u Jugoslaviji prelamale i preko ključnog pitanja – federalističkog ustrojstva države, nije rešen do samog kraja postojanja jugoslovenske zajednice. Vrhunac tenzija između nacionalizma i socijalizma odigrao se u vreme političkih borbi za reformu federacije i demokratizaciju

jugoslovenskog samoupravnog modela integracije u drugoj polovini šezdesetih i početkom sedamdesetih godina. Pouke iz navedenog perioda nisu uzete u obzir prilikom sledećeg velikog sraza dve ideološke paradigme tokom osamdesetih godina 20. veka. Ovoga puta njihov sukob će se okončati fatalno i za Jugoslaviju i za njene stanovnike.

Tamara Bjažić Klarin

Kanon socijalističkog arhitektonskog modernizma – od *novog građenja* 1930-ih do visoke moderne 1950-ih

U godinama obnove nakon Drugog svjetskog rata arhitekti se izravno oslanjaju na arhitektonske i planerske prakse predratne moderne. U prvom broju časopisa *Tehnika* iz 1946. arhitekt Mate Baylon eksplicitno tvrdi – „Mi ne počinjemo rad iznova – mi nastavljamo sa radom.“ Artikuliranje novog „izraza“ postaje aktualno 1947. povodom izgradnje reprezentativnih zdanja nove socijalističke države, predsjedništva vlade FNRJ i Centralnog komiteta KPJ. Pod sovjetskim utjecajem predratna moderna arhitektura, iako višestruko kodirana, bila je nominalno odbačena u korist socrealizma. S jedne strane vrednovana je kao „stil“ međuratne buržoazije, a s druge kao „mehanički funkcionalizam“ koji ne udovoljava potrebama socijalističkog čovjeka. Potonji se odnosio primarno na rad arhitekata Udruženja umjetnika Zemlja i Radne grupe Zagreb koji 1930-ih afirmiraju novo građenje kao autentični izraz socijalno pravednijeg društva, tj. sredstvo koje će ugroženim narodnim masama primjenom tipizacije i prefabrikacije osigurati kvalitetnije životno okruženje. Nagli raskid odnosa sa SSSR-om 1948. učinio je, međutim, socrealizam kratkotrajnom, marginalnom pojavom i omogućio još jedan zaokret – rehabilitaciju modernizma koji je mimo političkih mijena perzistirao kroz svakodnevnu praksu. Početkom 1950-ih, ista predratna stajališta i angažman Zemljaša i grupe, lijeve političke provenijencije, službeno su inaugurirana kao temelj arhitekture novog samoupravnog socijalističkog društva. Rad članova institucionaliziran je imenovanjem na voditeljska mjesta državnih Majstorskih radionica i prijemom u JAZU. Izlaganje će pokazati u kojoj su mjeri modernizmi 1930-ih i 1950-ih dio istog kontinuiteta, tj. koliko se modernizam 1950-ih temelji na iskustvima i stajalištima 1930-ih u domeni teorije arhitekture i glavnim segmentima produkcije – urbanističkom planiranju, zgradama društvenog standarda i stanovanju.

Matěj Bílý

Alteration of Positions on the Human Rights Issue at the Warsaw Pact's Political Summits in the late 1980s

The paper analyzes sources, main features and impacts of the discussion about the Warsaw Pact member-states' position on respect for human rights which began in

the alliance's political structures soon after Mikhail Gorbachev had come to power in the Kremlin. The aim is to put that debate in a context of considerations about a reform of Soviet-style state socialism in the late 1980s as well as in the final stages of the Cold War. Such discussion has been analysed only superficially so far. However, it appears that the discords caused by that debate contributed significantly to a break of the Warsaw Treaty Organization's unity at the end of 1980s. The issue not only revealed disagreements between pro-reform and conservative state-socialist regimes in the Eastern Bloc. The fact that the alliance failed to counter the Western pressure on internal policy change in its member-states disclosed also the depth of the crisis which the Soviet Union and its European allies faced at the time.

Albert Bing

Milton Friedman i koncept društvenog vlasništva u socijalističkoj Jugoslaviji

Izlaganje/prilog tematizira odnos jednog od najznačajnijih ekonomista 20. stoljeća, Milтона Friedmana prema samoupravnom modelu društvenog vlasništva u Jugoslaviji. Friedman je odlično poznao ekonomske i društvene prilike u jugoslavenskom društvu s obzirom na to da je u više navrata boravio u Jugoslaviji. Krajem 1980-ih godina Friedmanova zapažanja postaju napose relevantna u sklopu reformskih napora posljednjeg jugoslavenskog premijera Ante Markovića te u razdoblju tranzicije na postjugoslavenskom području nakon raspada SFRJ.

Dimitrije Birač

Koncept prijelaznog razdoblja u sovjetskoj i jugoslavenskoj politici

Izlaganje će obraditi koncept prijelaznog razdoblja u politici sovjetskog i jugoslavenskog sistema. Analizom datog koncepta bit će izložen njegov razvoj i pozadina u odnosu na osnovne značajke marksističke teorije. Najpoznatiji opis prijelaznog razdoblja sveden je na koncept socijalizma čime se označavao prijelazni period između kapitalizma i komunizma. Pokazat ćemo zbog čega to nije dovoljno precizna definicija. Zatim ćemo pokazati da su iza definicije socijalizma kao prijelaznog razdoblja između kapitalizma i komunizma, odnosno iza revizije prvotnog koncepta prijelaznog razdoblja kao onog između kapitalizma i socijalizma – zapravo bili interesi birokratskih kasti i u SSSR-u i u SFRJ. Radikalnim zaokretom prvotnih napora rane sovjetske vlasti da ukaže kako je socijalizam nemoguće ostvariti u jednoj zemlji, nego samo širenjem revolucije na Zapad – birokratske snage, koje su dobile savršeni izraz u staljinizmu, razvojem teorije socijalizma u jednoj zemlji težile su obraniti svoj položaj u društvu. *Mutatis mutandis*, ovako su djelovale i jugoslavenske vlasti te nastavile politiku izgradnje socijalizma u jednoj zemlji. Nakon 1948. ova historijska revizija najbolje se vidi u

tome što destalinizacija nije obuhvaćala njenu suštinu – političku (unutarpartijsku) demokraciju i reviziju teorije socijalizma u jednoj zaostaloj zemlji.

Una Blagojević

Building the idea of socialism or looking for its origins? Critical Marxists in Yugoslavia and Czechoslovakia in the 1960s

The main object of this paper is the tension between the particularism of the “national path to socialism” and the universalism of Marxist Humanist philosophy that developed in Yugoslavia and Czechoslovakia in the 1960s. The Tito-Stalin Split in 1948 set socialist Yugoslavia on an independent course from the rest of the Warsaw Pact in building socialism, while the growth of the reform wing of the Communist Party of Czechoslovakia allowed for experimentation with democratic socialism in 1968. In both cases, the critical Marxist intellectuals in these countries contributed to the leading ideas about democratic socialist experiments within (supra-)national political frames. At the same time, they developed universalistic, humanist philosophies based on a revision of Marxism that paid little attention to national categories. Furthermore, these intellectuals even had close contact with one another in the 1960s and were part of the transnational phenomenon of Marxist Humanism that developed in Hungary and Poland as well. The paper engages with the following questions: What was the importance of the “national path to socialism” for these critical Marxists? What was the importance of historical nationalist and socialist traditions in searching for a local and genuine Marxist philosophy, and what were its consequences?

Tomislav Brandolica

„Emisari“ dugog trajanja: kadrovski lanci u Savezu komunista Hrvatske 1945. – 1989.

U izlaganju će se kao historiografski koncept prezentirati ideja kadrovskog lanca kao neformalne organizacijske jedinice „dugog trajanja“ i političke platforme za okupljanje članova Saveza komunista Hrvatske sličnih interesa i lojalnosti. Istražit će se specifične logike formiranja, uspona i opadanja ovih paralelnih linija zapovijedanja u sklopu SKH od razina općina ili zajednica općina (regija), do razine Centralnog komiteta SKH, u kojima ključne odluke ili savjete o djelovanju donose pojedinci s najvećim autoritetom, stečenim bilo u ratnim okolnostima, vremenu poslijeratne izgradnje, kasnijim ekonomskim postignućima ili zbog uspjeha u definiranju lokalne ili opće idejno-političke linije. Kadrovski lanac, promatran kao strogo lokalna tendencija, može se vezati i uz koncept „čvrstorukaške“ tendencije upravljanja u Savezu komunista, a također i uz koncept „emisara“ kao kritičara „masovnog pokreta“ u doba vrhunca Hrvatskog proljeća. Izlaganje će se realizirati uz prezentaciju nekoliko studija slučaja, koje će pomoći

osvijetliti problematiku izvorišta i strukture kadrovskih lanaca, od razdoblja njihova formiranja do opadanja njihove relevantnosti u drugoj polovici 1980-ih uslijed promjene društvenih okolnosti, rađanja nove političke kulture i sve veće medijske zastupljenosti ideja o promašenim investicijama.

Anita Buhin

Jugoslavenska kulturna politika na mikrorazini: primjer SIZ-a kulture općine Pula

Pitanje sudjelovanja radnika u kulturi, kako u njezinome stvaranju tako i u konzumiranju kulturnih sadržaja, jedno je od ključnih pitanja jugoslavenske kulturne politike koje se već od 1950-ih godina pokušavalo riješiti tzv. demokratizacijom kulture. Promjene koje dolaze s novim Ustavom 1974. godine i donošenjem Zakona o udruženom radu 1976. odrazile su se i na kulturnom polju te nagovijestile daljnje jačanje samoupravljanja. Kulturna djelatnica Vesna Kauzlarić u radu „Kulturne djelatnosti u organizacijama udruženog rada“ iz 1978. postavlja temeljna pitanja samoupravne kulture: „Što zapravo znači planiranje razvoja kulture na osnovi kulturnih potreba radnih ljudi u OUR-ima i građana u mjesnim zajednicama? To prije svega znači ispitivanje i utvrđivanje potreba radnih ljudi za kulturnim sadržajima, zatim razvijanje želja i interesa, imajući pritom na umu 'da radni ljudi, proizvođači materijalna dobra, istovremeno sudjeluju i u stvaranju kulturnih'.“ Ovo će izlaganje predstaviti prve rezultate istraživanja kulturne politike i ideologije na lokalnoj razini, u sklopu projekta *Mikrostrukture jugoslavenskoga socijalizma: Hrvatska 1970-1990*. Na primjeru samoupravne interesne zajednice općine Pula proučit će se koliko je primjenjiva bila jugoslavenska kulturna politika u praksi pojedinih kulturnih i društvenih organizacija.

Sabina Damiani

Prostori neželjene baštine: spomenička plastika NOB-a kao inovacija forme, neugodno nasljeđe i reinterpretacija kroz suvremene umjetničke prakse

Ponekad izgleda da se padom Jugoslavije otvorila ogromna kulturna crna rupa koja kao da je usisala sve ono što su ranije generacije uspjele stvoriti. Za nas koji smo došli kasnije, proces istraživanja i pronalaženja autora, umjetnika, izložbi, prostora koji bi nam pomogli da kontekstualiziramo tko smo i gdje smo, krenuo je gotovo ispočetka. Osjećali smo da moramo biti dio nečega, nekog kontinuiteta koji je naglo prekinut, no to se nešto činilo zaboravljenim. Jedno važno nasljeđe i jedno od najintrigantnijih arhiva pod otvorenim nebom, sigurno jest modernistička spomenička plastika posvećena NOB-u koju su godinama stvarali najbolji umjetnici ovih prostora i koja svjedoči najvećim dostignućima u kreaciji apstraktnih formi. Na pitanje što s time još uvijek nema odgovora i taj se vrijedan

segment povijesti i povijesti umjetnosti jednostavno urušava, te je ta baština zapravo jako evidentno – neželjena baština. Pokrenulo se mnogo inicijativa istraživanja i ponudile se ideje za revitalizaciju te iste baštine, mnogi su suvremeni umjetnici krenuli baš iz tih radova da bi kreirali nova djela (npr. David Maljković, Marko Lulić i dr.), a dogodio se i čitav niz stranih inicijativa koje su prepoznale ove nevjerovatne forme, iako možda više iz senzacionalističkog nego umjetničkog aspekta, no njima su posvećene knjige, fotografije, blogovi, a na kraju, i dio izložbe u prestižnoj njujorškoj MOMA-i (*Toward a Concrete Utopia*).

Predrag Dedeić

Veštačka inteligencija i nova šansa socijalizma

Nove tehnologije i veštačka inteligencija, kao nekad industrijska revolucija, nose potencijal za promenu društveno-ekonomskih sistema. Sam fenomen, poput nuklearne energije, nosi u sebi i graditeljski i rušilački potencijal što zahteva ozbiljan analitički pristup i kontrolu procesa na svim nivoima. Čini se da osnovni izazov predstavlja izbor između dva puta: digitalnog kapitalizma i digitalnog demokratskog socijalizma. Sama činjenica da se aktualizuje pitanje izbora rađa šansu za reafirmaciju socijalističkih konceptualnih ideja. Osnovni pokretač traganja za adekvatnim rešenjem je strah da se oruđe ogromne snage prepusti privatnom sektoru i delovanju tržišnih snaga. Promišljanje o izazovima koje sa sobom nosi proces prodiranja veštačke inteligencije u sve segmente države, privrede i društva rađa veliki broj pitanja. Neka od njih odnose se na preraspodelu društvenog bogatstva, pretnju masovne nezaposlenosti čak i visokokvalifikovane radne snage, problem poštovanja ljudskih prava i osnovnih etičkih vrednosti, prisustvo visokih bezbednosnih rizika i dr. Vremena za gubljenje nema, a odgovornost je na nama.

Brankica Drašković

Kontinuitet kontrajavnosti kroz kulturu otpora na postjugoslovenskom prostoru

Iako je matrica kulturne politike oblikovana karakterom društveno-političkog uređenja socijalističke Jugoslavije vodila ka homogenizaciji partikularnih nacionalnih kultura, osećaj povezanosti i pripadnosti jednom posebnom nadnacionalnom kulturnom obrascu postepeno je, ipak, stvoren. Obojen zajedničkim iskustvima života u socijalizmu i liberalnim vrednostima usvajanim sa Zapada, koliko god da je bio skroman i na marginama, uticao je na formiranje samonikle kontrajavnosti unutar subkulturnih skupina širom zemlje kroz koju su osvajane različite slobode. Početak perioda tranzicije iz socijalističkog političko-ekonomskog i sociokulturnog modela u period tzv. postsocijalizma, kao i u drugim zemljama Istočnog bloka, na postjugoslovenskom prostoru doneo je urušavanje

celokupnog kulturnog i vrednosnog sistema, kao i nasilni diskontinuitet sa bivšom zemljom. Povratak tradiciji i nacionalizam preuzeli su primat u mobilisanju društvenih masa u potrazi za novim kulturnim identitetima. Međutim, nevidljiva nit kontrajavnosti ostala je neprekinuta povezujući u svom imaginarijumu sve one koji nisu pristali na zatvaranje u nacionalne kulturne obrasce. U radu se uz pomoć teorijskih koncepta kontrasećanja i kulture otpora, kao i metodom dubinskog intervjua sa 30 društveno angažovanih muzičara različitih generacija propituje teza o kontinuitetu delovanja kontrajavnosti, koja u aktuelnom kontekstu baštineći usvojene vrednosti socijalističke Jugoslavije, nasleđe antifašizma, elemente modernosti i emancipacije, utvrđuje svoje antinacionalističke pozicije u kritičkim kontranarativima začetim pre više od 40 godina.

Vedran Duančić

Dugi repovi staljinizma i korištenje staljinističke znanosti protiv Staljina: biologija u Jugoslaviji 1950-ih

Nasuprot pretpostavkama da je mičurinska biologija, tj. set ideja sovjetskog uzgajivača Trofima D. Lisenka o mogućnosti nasljeđivanja stečenih osobina i nepostojanju borbe za opstanak unutar iste vrste, bezbolno i neminovno napuštena u sklopu antistaljinističkog „rebrendiranja“ KPJ/SKJ, izlaganje će se osvrnuti na kompleksne i u svjetskim razmjerima jedinstvene pokušaje destalinizacije staljinističke znanosti u Jugoslaviji početkom 1950-ih. Itekako svjesni političkog i ideološkog značaja debate, jugoslavenski biolozi i agronomi razvili su nekoliko interpretativnih strategija koje su im, kako su vjerovali, omogućavale da prikažu svoje viđenje Lisenkove doktrine – bilo slaganje ili neslaganje s njom – kao komplementarne pretpostavljenoj partijskoj liniji. Pritom se nije radilo o diktatu „odozgo“, već o balansiranju političko-ideološkog i znanstvenog sadržaja „odozdo“ te pokušajima da se pridobije partijski placet. Daleko od pukog oportunizma ili ideološke isključivosti, naoko marginalna znanstveno-politička debata referirala se na dramatične rano-hladnoratovske procese ne samo u Jugoslaviji, nego i na globalnoj razini te je uključivala i odmjeravanje snaga između „starih“ i „novih“ članova partije koji su na različite načine doživljavali „pretpovijest“ KPJ iz međuratnog razdoblja te, u nekim slučajevima, različito interpretirali novi pravac razvoja socijalističke Jugoslavije.

Igor Duda

Kako štititi samoupravna prava i društveno vlasništvo? Društveni pravobranilac samoupravljanja u Hrvatskoj 1974-1990.

Od 1974. do 1990. o zaštiti društvenog vlasništva te samoupravnih odnosa i prava u Jugoslaviji skrbio je društveni pravobranilac samoupravljanja. Njegovi uredi bili su ustrojeni na saveznoj, republičkoj, pokrajinskoj i općinskoj razini. U Hrvatskoj

je DPS u pravilu djelovao u svakoj općini, u većima uz pomoć svojih zamjenika, a skup od stotinjak ureda koordinirali su DPS-ovi na razini zajednice općina i republike poštujući ovlasti skupštine općine. Kao potpuno novo tijelo DPS je počeo djelovati u razdoblju između donošenja Ustava 1974. i Zakona o udruženom radu 1976., u vrijeme već etabliranog koncepta radničkog samoupravljanja i, u nastojanjima za odumiranjem države, sve intenzivnijeg širenja društvenog samoupravljanja izvan sfere radnoga mjesta i radnih odnosa. Relevantni zakoni i pravilnici, izvještaji o radu i drugi materijali kao povijesni izvori govore o načinu na koji je rad DPS-a bio zamišljen, o teškoćama u ustrojavanju ureda i organizaciji djelovanja, o vrednovanju rezultata, ali i o primjerima iz prakse na razini mikropovijesti. Otkriva se tako zamišljena idealna slika socijalističke zajednice, ali i pozadina samoupravnih prava i obaveza koja uključuje nepoštivanje zakona i procedura, zamršenost međuljudskih odnosa i složenost položaja pojedinca.

Stevo Đurašković

Bakarićev koncept socijalističke (hrvatske) nacije: između komunističkog neo-romantizma i samoupravnog ustavnog patriotizma

Lenjinistički koncept nacije i socijalističkog patriotizma razumljenog kao privrženost progresivnim nacionalnim tradicijama i socijalističkom društveno-političkom poretku stavio je naciju u središte ideologije i politike komunizma. Iako zamišljen kao suprotnost buržoaskom nacionalnom identitetu, komunistička politika nacije zbog legitimacijskih potreba gradila se na konceptu „komunističkog neoromantizama“, što je predstavljalo komunističku aproprijaciju građanskog nacionalnog master-narativa. Dotični neromantizam bio je jedan od glavnih legitimacijskih aspekata kako ratnog partizanskog pokreta, tako i poratne vlasti. Njegova jezgra bila je prikaz uloge komunista kao utjelovljenja stoljećima duge borbe južnoslavenskih naroda za nacionalnu i socijalnu emancipaciju. S uvođenjem samoupravljanja Edvard Kardelj i Vladimir Bakarić krenuli su s razvojem SFRJ kao kohezijske zajednice socijalističkih samoupravnih nacionalnih republika, gdje bi likvidacija ostataka klasnog društva dovela do pretvaranja (etničkih) južnoslavenskih nacija u nacionalne zajednice radnih ljudi, gdje radni čovjek nije čovjek radničke klase, već državljanin besklasne političke zajednice. Bakarić je samoupravnu hrvatsku naciju zamislio istovjetnu granicama SR Hrvatske, gdje bi nacija počivala na kombinaciji socijalističkog ustavnog patriotizma i zajedničke socijalističke državljanske kulture. Međutim, kako je koncept samoupravne nacije bio prilično apstraktan, a u političkoj se praksi prije svega očitovao kao suprotstavljanje „velikodržavnom“ federativnom centralizmu s nastavkom izgradnje nacije na temelju komunističkog neoromantizma, doveo je do suprotnog učinka od željenog: jačanja etničkih nacionalizama koji su svoje uporište upravo nalazili u „komunističkom neoromantizmu“.

Jelena Đureinović

Legacies of Anti-Communism: Mnemonic Continuities and Transformations from the Late Yugoslav to the Post-Yugoslav Period

The narratives that dominate contemporary memory culture in Serbia resemble the historical interpretation that thrived in the post-1945 Yugoslav political emigration. A direct continuity exists with the 1980s Yugoslav legitimacy crisis, when challenges to the official memory of Second World War gained tremendous public prominence. More than a critique of the Yugoslav memory culture, they questioned socialism and the very existence of the Yugoslav federation. The anti-communist Second World War forces, such as the Chetniks, surfaced as heroes in the public, together with dark episodes of the Partisan struggle. These narratives spilled over to the 1990s, when the 1980s anti-communists became the carriers of opposition to Slobodan Milošević. Political parties' manifestos of the early 1990s, analysed in this paper, had anti-communism inscribed into them. They promoted dealing with communism in the past and fighting it in the present as their goals. In 2000, a coalition of these parties came to power, with anti-communism becoming the central focus of official memory politics and extending to other spheres, such as economy. This paper traces anti-communism as a continuous political force in the process of remembrance of Second World War and its aftermath since Tito's death in 1980. Focusing on the anti-communist constant of the late Yugoslav and post-Yugoslav period, the paper illuminates the continuities of narratives, agents and practices and their transformation from a dissident to official status.

Tina Filipović

Odnos SUBNOR-a s prošlošću i uloga u kreiranju budućnosti na lokalnoj razini

U ovom će izlaganju biti predstavljeno djelovanje Saveza udruženja boraca NOB-a na razini jedne općine koje će se bazirati na analizi njegovanja revolucionarnih tradicija, komemoracija specifičnih događaja iz prošlosti, kao i na lokalnim inicijativama u kontekstu mnogih političkih i društvenih promjena kasnog socijalizma. Otkrit ćemo koliki je utjecaj Savez imao na uspostavljanje i očuvanje lokalnih tradicija, koliko su one bile važne u kreiranju identiteta uže, ali i šire zajednice te što je, odnosno, što nije smjelo biti prepušteno zaboravu. Na primjeru planiranja i obilježavanja velikih obljetnica moći ćemo detektirati kontinuitet, ali i inovativnost u suočavanju s kolektivnim sjećanjem koje preživljava usprkos političkim mijenama. Na koncu ćemo moći prokomentirati status i ulogu SUBNOR-a na razini jedne mikrolokacije, okarakterizirati njegov doprinos izgradnji socijalističkog društva u danom trenutku te svrstati takvo djelovanje u određeni kontekst.

Constanze Fritsch

Modernism as an “invented tradition” and discursive paradigm after the Second World War

This paper proposes the thesis that a new paradigm of modernism as an “invented tradition” resulted from debates about modernism and the arts in the German Democratic Republic (GDR), the Federal Republic of Germany (FRG), and in Yugoslavia after the Second World War. Those debates spanned an identity-building and unifying horizon over those countries as a tradition to refer to, a tradition invented for this purpose and were an active contribution of both art and art theory to the development and shaping of a new community and of identity in the postwar era. Especially in the 1950s, modernism – seen as as a historical movement and as a term or discourse - was strongly debated as a connecting factor as well as rejected as bourgeois and decadent for current art practices in the GDR, FRG and Yugoslavia. The question of genealogy therefore becomes decisive. The aim of this paper is to analyse in a comparative study how a new paradigm of modernism emerges in the debates of both art and art theory through the existential question of ‘the subject’ and the function of art in and for society in the GDR, FRG and Yugoslavia after the Second World War, and to what extent the historical epoch of modernism was reinvented and reinterpreted in those debates.

Isidora Grubački

Rethinking (Dis)continuities of Feminism: The Analysis of Feminist Debates in Interwar Yugoslavia

As historians have already argued (Ćirić-Bogetić, 1972; Sklevicky, 1984), despite the fact that in 1940 Vida Tomšić spoke against feminism at the fifth conference of the Communist Party of Yugoslavia, the Party’s program regarding “the woman question” kept all the demands of the Yugoslav “bourgeois” feminist movement, which had been active since the early 1920s. Seeking for a better understanding of the continuities and discontinuities between feminist demands, this paper analyses more closely the feminist debates of the 1920s and 1930s. It asks which issues the feminists brought up during these two decades, and how their discussions changed, particularly when a new generation of communist women became active in the 1930s and aimed to redefine feminism by conceptualizing “new feminism”. The paper argues that transformations in feminist thought emerged already in the 1930s, as a strong feminist response to the rise of fascism. On the whole, the paper suggests a new way of talking about the (dis)continuities of feminism and communism in Yugoslavia before Second World War, emphasizing the convergences of feminism and communism. My historical sources will be the journals *Ženski pokret* (1920-1938) and *Žena danas* (1936-1940), and relevant archival documents and individual publications.

Ivana Hanaček

Radikalan rez: socijalističko društvo i novi model umjetničkog organiziranja

Epohalna promjena koju je donijela 1945. novi je društveni odnos u kojemu se umjetnost proizvodi i gleda. Nacionalizacija i otpočeti procesi podružtvljavanja privatnog vlasništva sasjekli su srž kapitalističkog tretiranja likovnih umjetnosti kao robe, i bergerijanski rečeno – umjetnika kao proizvođača produhovljene imovine za elitu. Uloga mecena, kolekcionara i galerista imanentna kapitalističkom svijetu umjetnosti, o čijoj je dobroj volji ovisila egzistencija umjetnika, 1945. biva bačena u ropotarnicu povijesti. „Umjetnici više nisu izloženi anarhiji tržišta, na kome su ranije bili bespomoćni ponuđači ili na njemu unakazivali svoj talent, o njemu danas država vodi brigu, pošto umjetnost pripada narodu“ – sažetak je nove, socijalno usmjerene kulturne politike. Podaci iz studije *Likovna umjetnost u društvenom životu Hrvatske 1945. – 1947.* povjesničarke Suzane Leček, kao i dokumenti iz Državnog arhiva, Fond HDLU (1945. – 1955.), pokazuju da je država pružala visoku razinu socijalne zaštite likovnim umjetnicima kroz njihovo krovno staleško udruženje. Izlaganje donosi analizu sindikalnog funkcioniranja staleške organizacije Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske (ULUH) od 1945. koja će biti kontrastirana sa socijalnim statusom umjetnika i funkcioniranjem ULUH-a u međuraća. Komparacija će podcrtati načine osiguravanja materijalne baze za funkcioniranje (novog) umjetnika u socijalističkom društvu koji je okrenut kolektivnom radu i (samo)organiziranju u cilju doprinosa izgradnji socijalnog pokreta čitave zemlje.

Andrew Hodges

Shipyards and Labour Relations in the Uljanik (Croatia) and Gdynia (Poland) Shipyards since the 1980s

This presentation will summarize the findings of a three-year collaborative research project, analyzing narratives and practices of shipyard transformation, with an emphasis on late socialism to the present day. The main project outcome is a book comparing processes, institutions, workers and management narratives in the two shipyards. It draws on archive-based historical research, oral history conducted with workers, managers and outside institutions relevant to the shipyards' fate, and ethnographic fieldwork conducted in Pula in spring 2018. The central themes and arguments of the book will be outlined, with particular emphasis on the presenter's contribution. Topics covered will include the discourses of “transformation” and “transition”, “permanent illiquidity”, the role of the state and regional government, locating public/private and company boundaries, and possible metaphors for the (post-)socialist enterprise. Special attention will be paid to the social provisions of the two shipyards and how this has changed over the past forty years, which in the case of Uljanik entails a discussion of Uljanik Standard, an organization responsible for these issues.

Finally, comparisons are made between the case studies of Gdynia and Uljanik, and the legitimacy of such a comparison explored.

Ondrej Holub

The Clash between Utopia and Progress. The Austrian Communist Party during the era of Chancellor Josef Klaus

During the era of Chancellor Josef Klaus, who held the prime minister position between 1964 and 1970, Austria was already on its path towards the modern structures of the European Economic Community and the whole Austrian society has been led to fully accept Western cultural and societal manners. This was a great challenge for the Austrian Communist Party, since the Party left the Parliament in 1959, when the Communists lost the elections. However, the Austrian Communists (KPÖ) adopted a new democratic policy and they embraced all methods of developed parliamentary democracy, but they also still maintained some sort of utopian vision of socialism. In this era, the KPÖ had to react to many events – development of Soviet space programme, the Soviet policy of peaceful coexistence and all the transformations in Eastern European societies, namely the Prague Spring movement. My contribution seeks to interrogate the sort of political and ideological vision offered by the KPÖ to the Austrian society during this era. It also questions the ways in which the ideological policy of the Party had shifted during the 1960s and, namely, asks why all communist endeavour to change and transform Austrian society failed and came into the void, while the Josef Klaus government was successful.

Lea Horvat

Servisi, tečajevi, izložbe: reformiranje jugoslavenskog domaćinstva u 1950-ima i 1960-ima

Kućanski poslovi i organizacija domaćinstva u socijalističkom su režimu mišljeni kao prepreka punom potencijalu zaposlene žene, ali i još uvijek kao primarno ženska zadaća. Na temelju arhivskih materijala, udžbenika i popularnih priručnika za domaćinstvo analizirat će socijalistička vizija domaćinstva u 1950-ima i ranim 1960-ima TE razmotriti prilozi ženskih udruženja i institucija za unapređenje domaćinstva pitanju podjele i obavljanja kućanskih poslova. Prvi dio izlaganja osvrnut će se na odnos između međuratnog i socijalističkog ideala domaćinstva. Uz personalne kontinuitete (posebno na polju higijeničarske djelatnosti) i sadržajne poveznice raspravit će se i bitne konceptualne razlike, poput značajnog širenja koncepta domaćinstva u socijalističkom periodu, primjene taylorističkih principa na kućanske poslove, ali i eliminacije eksplicitno nacionalističkog diskursa. U drugom se dijelu izlaže napetost između organizacije servisa na razini stambene zajednice i mehanizacije individualnog domaćinstva te njezina artikulacija na

jugoslavenskim izložbama stanovanja krajem 1950-ih. U završnom će se dijelu raspraviti značaj transformacije nastave domaćinstva iz predmeta podučavanog u privatnim ženskim školama u sastavni dio općeg osnovnoškolskog kurikulumu.

Cody James Inglis

Federalism and Socialism: Danubian Variations on a Theme (1899–1945)

In this presentation, I compare visions of federal socialism contained in the political languages of “the Left” in East-Central Europe from 1899 to 1945. First, I outline federalist visions of the Habsburg Empire embedded within late nineteenth-century Austro-Marxist debates and illustrated by the 1899 Brno Program of the Social Democratic Worker’s Party of Austria (SDAPÖ). Second, I trace developments of federal socialist ideas during and after Austria-Hungary’s collapse, covering territories that were incorporated into Austria, Czechoslovakia, Hungary, and the Kingdom of SHS/Yugoslavia. The core of my presentation will therefore be a comparison of political languages of federal socialism that emerged (and, in some cases, were implemented) in the Danubian area from the formal end of the First World War to the end of the Second. I focus on case studies of political languages of federal socialism from the Hungarian revolutionary republics (1918–1919), the First Republic of Austria (1918–1934), the Šmeralist discourse in the Czech lands (1907–1921), and the “Balkan Federation” realized partially by the development of socialist Yugoslavia from 1944/45 onward. The end of the presentation focuses on the long-term consequences of these federal socialist visions in the Danubian region.

Slavo Jakša

Od Makarskog primorja do Makarske rivijere: turizam kao pokretač razvoja makarskog područja (1960. – 1970.)

Turizam je na prostoru Makarskog primorja prisutan nešto više od stoljeća, no veći zamah dobio je tek nakon Drugog svjetskog rata, iako je netom nakon završetka rata jači turistički razvoj bio ograničen zbog više razloga: promjena gospodarskog modela, uništeni prijeratni smještajni kapaciteti, te politička i gospodarska kriza kako u samoj Jugoslaviji tako i na potencijalnim tržištima Europe. S novom gospodarskom politikom koju su vodile savezne i republičke vlasti, započelo se sa snažnim investicijama u gospodarske grane kao što je turizam. Ulaganje u turizam ukazalo se kao nova prilika za dodatni razvoj makarskog gospodarstva, no turizam se i dalje nije shvaćao kao dominantna gospodarska grana, sve do velikog potresa 1962. koji je utjecao na promjenu u vođenju gospodarske politike. Razvojem turizma tijekom 1960-ih Makarska i njezino primorje u kratkom razdoblju postaju važno turističko središte, a turizam je definitivno postao generator razvoja cijelog područja koji se očituje u naglom

porastu smještajnih kapaciteta, porastu domaćeg i inozemnog turističkog prometa, porastu investicija, razvoju lokalne zajednice u širem društvenom smislu, stambene politike kao i komunalne infrastrukturne. U radu će se analizirati razvoj turizma na Makarskom primorju tijekom 1960-ih kao društveno-gospodarskog procesa koji je utjecao na preobrazbu, do tada periferne i siromašne, u atraktivnu i razvijenu regiju kakvu danas poznajemo.

Božidar Jezernik

Jugoslavenski komunisti i nacionalno pitanje

Jugoslavenska komunistička partija bila je jedna od retkih partija koja je imala dobre izborne rezultate na čitavom teritoriju Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca. U diskusijama u Konstituenti komunisti su zagovarali jedinstveno ime države (Jugoslavija), a jedan od njihovih najmarkantnijih vođa, dr. Sima Marković je 1923. godine objavio knjigu o jugoslovenskom nacionalnom pitanju, navodeći da su se Srbi, Hrvati i Slovenci istorijski razvili kao posebni narodi, ali su ipak ostali toliko bliski da bi mogli stvoriti jedan narod. Na pritisak Kominterne, međutim, već 1924. godine KP je prihvatila gledište da je „Versajska tvorevina“ SHS multinacionalna država i počeli da se bore za ostvarenja prava naroda na samoopredjeljenje, a veliki preokret u gledanju na nacionalno pitanje je Simu Markovića koštalo glave. Ako je, naime, dr. Filip Filipović 1923. godine ocjenjivao da onaj ko želi da shvati jugoslovensko nacionalno pitanje, treba da pročita Markovićevu knjigu, već sledeće godine svog nekadašnjeg druga označuje kao „desni otklon“.

Slađana Josipović, Tatjana Iles

Pionir, omladinac, *punker*: kultura mladih u Osijeku 1980-ih

Odnos prošlosti i sadašnjosti, te djelovanja sile zaborava i sile pamćenja, pokušat ćemo u radu postaviti u poziciju mogućnosti njihova percipiranja kao složenog i kontinuiranog procesa, a ne nužno binarne opreke. Imenice koje smo postavile u naslov odražavaju svojevrsni kontinuitet osobnoga odrastanja, ali i društvenog formativnog razdoblja, te prekid toga kontinuiteta u formiranju identiteta mladih u Hrvatskoj, napose u Osijeku, spram intenziteta političkih, društvenih i kulturoloških promjena koje su uslijedile 1980-ih i kasnije. Pratit ćemo tako R. Williamsa kada piše o oblikovanju nove strukture osjećaja koju razumije kao stvaralački odgovor mladih, nove generacije koja na svoje specifične načine reagira na svijet koji nasljeđuje nastavljajući brojne tekovine, pritom ipak svoj život osjećajući umnogome drugačije. Na odrastanje i oblikovanje identiteta mladih u Osijeku 1980-ih djelovalo je, dakle, nasljeđe, ali i val novoga vremena čiji su bili ravnopravni sukreatori – kulturni programi u Studentskom centru, časopisi, kinematografija, likovna scena, glazba i sl. Stoga će se u radu pokušati istražiti

položaj i kulturna aktivnost mladih u uvjetima zadanih društveno-političkih normi, kao i odnos državnih vlasti prema mladima i procesima koji su tu društvenu skupinu postupno izdvajali izvan željenih pionirsko-omladinskih okvira.

Mišo Kapetanović

Korčanica - Memorial Culture and the Absent State on a Bosnian Mountain

The mistreatment of monuments in the region of former Yugoslavia relates to the lack of interest for this heritage by post-Yugoslav states. What is often explained as a rupture in memory culture, the so-called “culture of forgetting”, refers to the lack of state support and the absence of formally structured, top-down memorial practices. This paper explores narratives around the monument Korčanica (Ljubomir Denković, 1979) in north-western Bosnia. This monument, devoted to a Second World War Partisan Hospital, is neglected, not only due to a simple lack of interest or funding by the state, but also as a product of the specific power vacuum characteristic of post-Dayton Bosnia and Herzegovina. With fourteen governments on three levels (excluding the local state), Korčanica ended up in an empty space. Due to the historical context and its proximity to the nearby village of Lušci Palanka, populated by Bosnian Serbs, while located in the Una-Sana county of the Federation, the monument is technically located in a “double enclave”. By means of visits to the monument and through interviews with members of the local community, I explore continuities and revisions in their relationship to the memorial, and alterations in the narratives compared to those produced by state officials in other localities.

Jasper Klomp

Joint (Ad)venture(s): Yugoslav-East German Cooperation in a Globalising World

In April 1968, the first agreement on the establishment of a joint venture between a Yugoslav enterprise and a partner from the Eastern Bloc was signed. Cinkarna and the East German VVB Lacke und Farben agreed to jointly set up a plant for the production of titanium dioxide (TiO₂) in Celje (Slovenia). The TiO₂ plant thus became a meeting point, where two distinct sets of ideas regarding how a socialist enterprise needed to be organised had to come to terms with each other. On the East German side, it was argued that cooperation with the SFRY had “embarked on a new course” through the agreement. In a similar optimistic vein, Foreign Minister Nikezić told Ulbricht that the Yugoslavs experienced prudence by other socialist states concerning forms of cooperation of this kind, but that “with this joint enterprise the matter would get going”. The joint initiative therefore invites to further enquire into what socialist economies were, and specifically how increasing links between states and their economies were

perceived as both a chance and threat in distinct socialist systems. Hereby the paper will be focused both on political elites and Celje's population, which was confronted with, among others, environmental consequences.

Dora Kosorčić

Kako se povjesničari sjećaju: kraj socijalizma i (dis)kontinuiteti postsocijalističke historiografije

U svjetlu obilježavanja tridesete godišnjice pada Berlinskog zida i sloma socijalizma u Europi svrha rada je ispitati na koji se način jedno postsocijalističko društvo sjeća kraja socijalizma iz perspektive onih koji znatnim dijelom utječu na proizvodnju toga sjećanja – povjesničara. U fokusu rada je analiza diskursa i narativa u historiografskoj reprezentaciji tematike sloma socijalizma u Jugoslaviji i Europi, s fokusom na sintezu povijesti i monografije koje se izravno odnose na spomenuto razdoblje, s ciljem ispitivanja diskurzivnih i interpretativnih tendencija te njihovih kontinuiteta i diskontinuiteta u hrvatskoj historiografiji. S obzirom na to da kontekst historijskih događaja koji su u Hrvatskoj i regiji uslijedili nakon 1989./1990., kao i danas žive i aktualne rasprave oko aspekata hrvatske suvremene povijesti, nužno je ispitati na koji način historijska znanost i historiografija „pamte“ – re/de/konstruiraju – slom socijalizma kao događaj i proces. Pritom su neka od ključnih pitanja: jesu li događaji koji su u Europi poimani kao epohalni jednako tretirani u hrvatskoj historiografiji, pridaje li hrvatska historiografija važnost nekim drugim događajima, odnos reprezentacije globalnih i lokalnih događaja, odnosi i (dis)kontinuiteti reprezentacije sloma socijalizma u Hrvatskoj i Europi, pitanje teorijskih, metodoloških i interpretativnih praksi i inovacija itd.

Goran Krnić, Marko Zubak

Skica za društveno-kulturnu povijest (post)jugoslavenske košarke

U našem izlaganju, koje predstavlja početnu skicu budućeg šireg istraživanja, ocrtat ćemo kratku društveno-kulturnu povijest (post)jugoslavenske košarke – sporta o kojem gotovo da ne postoji akademska literatura premda je za ove prostore, u globalnom okviru, zasigurno specifičniji od danas znanstveno već posve legitimiranog nogometa. Na betonskim terenima i dvoranskim parketima socijalističke Jugoslavije iznikao je niz zlatnih košarkaških generacija, ostvarivši brojne reprezentativne i klupske uspjehe koji su zacementirali ideju o superiornosti jugoslavenske škole košarke. Narativ se bez većih prekida nastavio i nakon raspada države. Slavnu je tradiciju u najvećoj mjeri naslijedila Srbija (i Crna Gora), no njezin se odjek itekako osjetio i u drugim novonastalim zemljama (hrvatsko olimpijsko finale 1992., makedonsko europsko polufinale 2011., Slovenija trenutačni prvak Europe), a o njezinoj važnosti možda najbolje svjedoči 40.000 oduševljenih Sarajlija koji su 2015. dočekali kadetsku reprezentaciju (igrače mlađih

od šesnaest godina) BiH nakon osvajanja europskog prvenstva. Tako bogata povijest, ali i sadašnjost, očituje se u raznolikim diskursima, od inicijalnih prosvjetiteljskih preko popularizatorskih do recentnih nostalgичnih, koje ćemo pokušati rasvijetliti. Fokus će biti prvenstveno na čitanju brojnih umjetničkih, pop-kulturnih i društvenih tragova košarke, u stalnom dosluhu s političkom evolucijom. Košarkom se u velikoj mjeri bave film i televizija (*Maškarada*, *Nebeska udica*, *Bićemo prvaci sveta*, *Žigosani u reketu*, *Crno-bijeli svijet*), prisutna je u popularnoj glazbi (*Zabranjeno pušenje*, *Shorty*, *Živo blato*, *Zadruga*), o njoj pišu važni književnici i publicisti (Jergović, Pavičić, Dežulović, Vladušić), a o prisutnosti u drugim medijskim formama, od grafita do albuma sa sličicama da i ne govorimo. Naš je cilj rekonstruirati i analizirati ove tragove u njihovom gotovo stoljetnom kontinuitetu (prva košarkaška lopta stigla je u Beograd 1924., a 1931. se u Zadru održao prvi košarkaški turnir), ukazujući na njihove glavne motive i šire pripadajuće diskurse koji su u košarci vidjeli izraz socijalističke modernizacije, produkt novog urbanog miljea, manifestaciju prodora tržišnog socijalizma i potom nesigurne tranzicije, državno potpomognuti izraz kolektivnog ili državnog duha, stvar lokalnog ili nacionalnog prestiža (Zadar/Srbija grad/država košarke) ili recentnog sjećanja na „ljepšu“ prošlost.

Željko Krušelj

Posljednja velika medijska čistka: partijski udar 1983. na tjednik *Danas*

Smrt jugoslavenskog predsjednika Josipa Broza Tita 1980. rezultirala je političkom nervozom, ideološkim sukobljavanjima i novim valom medijske represije. To se u SR Hrvatskoj ponajviše odrazilo na novopokrenuti politički tjednik *Danas*. Početkom 1983. dolazi do smjene glavnog urednika i prisilnog odlaska ili marginalizacije nekolicine urednika, a znatni je dio redakcije dobio i partijske kazne, čemu je u cilju discipliniranja novinara svjesno dano i puno medijske pozornosti. Pokazalo se da je to bila i posljednja velika medijska čistka u socijalističkoj Hrvatskoj. Ona je bila rezultat ubrzanog rastakanja prividne partijske monolitnosti, kako unutar vladajuće strukture, tako i na međurepubličkoj razini, pa je i iznimno važna za istraživanje kasnog socijalističkog razdoblja. Pokazala je svu oštrinu i ideološki okvir sukobljavanja dogmatskih krugova u vodstvu SKH s nadolazećim reformskim strujama, čiji je medijski izraz, ponekad i neformalni glasnogovornik, bio upravo *Danas*. U tom su srazu pobijedili zagovornici, u mnogim elementima i boljševičkog, shvaćanja titoizma. No, bila je to Pirova pobjeda jer dvije godine kasnije reformisti preuzimaju inicijativu i u *Danas* se vraća većina proskribiranih urednika. Redakcijska se koncepcija u još većoj mjeri usmjerila na liberalizaciju medijskog prostora, kao i afirmaciju nadolazećih demokratskih vrijednosti te potrebu preobrazbe ekonomskog koncepta na tržišne osnove. U hrvatskim političkim strukturama, iako je i nadalje prevladavala politika „hrvatske šutnje“, više nije bilo dogmatskih snaga koje su to mogle zaustaviti.

Jelena Lalatović

(Ne)prekinuta tradicija studentskog organizovanja na primeru omladinske socijalističke štampe neposredno pre i posle Drugog svetskog rata

Cilj ovog rada jeste da predstavi rezultate istraživanja dokumentacije u vezi sa omladinskim časopisom *Student* koja je dostupna u Fondu Ministarstva prosvete Kraljevine Jugoslavije, Fondu Centralnog presbira (opšte državne obaveštajne službe), te u Odeljenju za štampu Saveza studenata Jugoslavije, u periodu od 1937. do 1953. godine. Istraživanje nastoji da odgovori na pitanje kako su materijalno-političke okolnosti delovanja, tj. prelazak iz ilegalnog okvira Saveza komunističke omladine Jugoslavije u Kraljevini Jugoslaviji u državno finansiranu/kontrolisanu organizaciju Saveza studenata Jugoslavije, uticale na uredničke politike najuticajnijih omladinskih glasila, od *Studenta* (1937 – 1938), čiji je pokretač Ivo Lola Ribar, preko *Beogradskog studenta* (1939), *Novog studenta* (1939 – 1940), *Našeg studenta* (1940), do posleratnog izdanja ovog časopisa, obnovljenog pod nazivom *Narodni student* (1946 – 1953). Takođe, istraživanje poklanja posebnu pažnju tome kako je rad u ovim časopisima formirao generacije komunistkinja i komunista, ali i tome kako je, povratno, kadrovska politika Komunističke partije Jugoslavije uticala na urednički rad. Naposljetku, mapiranje ključnih razlika i sličnosti između pomenuta dva tipa organizaciono-uredničke delatnosti ima za cilj da ukaže na mehanizme društvene i državne transformacije koji su direktno uslovljavali opstanak predratnih i nastanak novih diskursa komunističke/socijalističke omladine u ovim časopisima.

Katarina Luketić

Prema trijumfu: trasiranje hrvatskog kulturnog nacionalizma u drugoj polovini 1980-ih

Autorica će se u izlaganju fokusirati na različite manifestacije nacionalizma: fenomene, naracije, diskurse, itd. u kulturnom, posebno književnom životu Hrvatske 1980-ih, tj. na prakse koje su pripremale teren za trijumf isključivog nacionalizma 1990-ih. Ta će se dva desetljeća interpretirati kao ciklus u kojem se uspostavila struktura suvremenog hrvatskog nacionalizma i odvijala ključna ideološka borba u kojoj je jedan tip nacionalizma od alternativne postao vladajućom doktrinom. Izlaganje će se temeljiti na više pretpostavki: prvo, nulte godine uglavnom su interpretacijski konstrukti, dok je vrijeme prevrata često vrijeme prelijevanja. Drugo, ispod događajne razine, postoje trajnije društvene strukture, mentalni obrasci i strukture osjećanja. Zatim, nacionalizam kao najuspješnija ideologija moderniteta uvijek se prepleće s drugim ideologijama (komunizmom i liberalizmom) i iskazuje u kombinacijama agresivnog i svakodnevnog nacionalizma. Iako su se partijske elite deklarativno ograđivale od nacionalizma, i iako se danas ističe da su 1980-e bile „olovno doba“ u kojem su se iskazivanje nacionalnoga i nacionalizam zabranjivali i kažnjavali, istraživanje

ukazuje na drukčije pojavnosti. Konačno, nacionalizam se ovdje u kontinuitetu iskazuje kroz kulturne prakse i na kulturnom polju, a specifičan kulturni nacionalizam koji prati politički nacionalizam u postjugoslavenskom periodu konstruiran je u socijalističkoj Jugoslaviji. Čvorišta analize bit će Bijela knjiga, razlaz republičkih udruženja pisaca, dramatizacija kulturnih razlika, stvaranje i naturalizacija binarizama, rekonstrukcija kanona, itd.

Željko Luketić

Sexual Liberation in Socialist Yugoslavia's Print Magazines: The Case of *Extra Reporter* (1981–1983)

Contrary to the countries of Eastern Bloc, Yugoslavia encouraged liberal views on sexuality and gender equality. One of the main tools were diverse media outlets, such as “magazines for grown-ups” or lifestyle papers which reported openly on matters of sex. The magazine *Čik* was first published in 1968. The magazines that followed, like *Eva i Adam*, dug deeper, as were magazines like *Droje* and the socialist version of *Playboy*, called *Start*. Male nudity was never presented in an eroticized way, but always as a prop to a love-making female. The successors of *Čik*, published in the same printing house NIŠPRO Jež, were various versions of the popular magazines *Reporter*, *Zum Reporter* and *Extra Reporter*. While other magazines never felt brave enough to go openly with naked male pin-up spreads, the short-lived *Extra Reporter* included lots of male nudity with the editorial touch of putting it in the most unexpected places. They occupied lots of printing space, including posters and spreads and were mainly pulled from international gay porn magazines. The deeply subversive structure of magazine editing in *Extra Reporter*, by Ljubiša Kozomara and associates, where the homosexual imagery of naked men was used to free up and liberate heterosexual couples, went unnoticed.

Anne Madelain

Izdavači u postjugoslovenskom prostoru: nasleđe, kontinuitet i saradnja

Devedesetih godina, obeleženim najavom informatičke revolucije, u državama naslednicama Jugoslavije, na ruševinama socijalističkog izdavačkog sistema, pojavljuju se privatni izdavači. Prinuđeni su da izmisle nove ekonomske i uređivačke modele na suženom i dezorganizovanom tržištu knjige, pod neprekidnom politizacijom cele kulturne sfere. Nestanak velikih javnih/državnih izdavačkih kuća je bio brži u nekim zemljama. Uprkos evidentnom prekidu izazvanom promenama, nadovezivanje na socijalistički i na period pre 1941. su karakteristike restrukturiranja izdavačkog sektora nakon 1991: preuzimanje od ranije postojećih kolekcija i biblioteka, ili naziva firmi, nastavak prevodilačke prakse kao i saradnje unutar sada postjugoslovenskog prostora. Polazeći od pređenog puta nekoliko beogradskih i zagrebačkih izdavačkih kuća, moj prilog

pokušava da postavi metodološke međaše istraživanju koje će na kraju obuhvatiti postjugoslovenski prostor u celini, kao i u usporedbi s drugim negdanjim federalnim a sada postsocijalističkim prostorima. Za razliku od Francuske ili Nemačke, istorija knjige (post)jugoslovenskog prostora nije dovoljno istražena iako je izuzetno bogat teren za kulturnu istoriju, kao i za istraživanje kulturne razmene i analizu političkih i društvenih fenomena.

Svetozar Matejašev

Eksplzijom orgazma do radničkog samoupravljanja: *Misterije organizma* Dušana Makavejeva

Misterije organizma Dušana Makavejeva ubraja se u filmove jugoslovenskog „crnog talasa“. Sniman u periodu od 1968. do 1971., film je zasnovan na svojevrsnom spletu dokumentarnih i fikcionalnih elemenata. Odsustvo jasne narativne strukture, nadrealne sekvence, kao i (dis)kontinuitet odabranih vremenskih isečaka, čine celinu vrednu analize iz više teorijskih aspekata. Polazeći od ideje Žaka Ransijera da stvarno mora fiksijski da se procesuiru kako bi bilo promišljeno, najpre će se ukazati na odnos između istorije i filma, odnosno na međusobnu povezanost između istorijskog i narativa dokumentarnog filma. Fokus daljeg razmatranja predstavljaju teme seksualnosti politike i politike ljudske seksualnosti, koje su ujedno i temelj za analizu ključnih jukstapozicija: ograničenosti i slobode, lične i kolektivne sreće, stare i nove Jugoslavije, angažovanog pojedinca i zatvorenog društva, američkog i socijalističkog sna. U završnom delu, kritičke poruke filma i njegova vizija socijalističkog društva objasniće se u kontekstu teze Rolana Barta o važnosti neupotrebljenih reči, ideji značajnoj za problematizaciju cenzure i rasprava zbog kojih je film Dušana Makavejeva zabranjen tokom 1971. i prvi put prikazan 1986. godine.

Zdravko Matić, Damir Stručić

Represivni aparat komunističkih vlasti na primjeru organizacije Velikog Križarskog bratstva i sestrinstva: progon, uhićenja i likvidacija njezinih članova nakon 1945. godine

Autori na temelju arhivske građe istražuju ulogu represivnog aparata u eliminiranju „nepoćudnih“ članova Križarskih organizacija koje su do tada djelovale u Hrvatskoj.

Križarske organizacije tada ujedinjene u Veliko križarsko bratstvo (VKB) i Veliko križarsko sestrinstvo (VKS) djelovale su sve do srpnja 1945. kada su dolaskom komunista na vlast i one prestale sa svojim radom. Posljednja, 62. sjednica VKB održana je 25. travnja 1945. godine. Dolaskom komunista na vlast odmah započinju progoni „križara“. Traže se popisi članstva i započinje s privođenjem i saslušanjima. U jednom u nizu premetačina OZNA je zaplijenila cijeli arhiv

Križarstva koji je bio pohranjen u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu. Tijekom ljeta 1945. predstavnici komunističkih vlasti u dva su navrata uhitili tada aktualnog predsjednika Križarstva dr. Lava Znidarčića. Uslijedila su uhićenja Feliksa Niedzielskoga, Marice Stanković, don Ante Šarića, Nevenke Šarin, Slavice Tuškan i dr. Zbog sigurnosnih razloga domovinu je privremeno napustio prvi predsjednik Križarstva dr. Ivan Protulipac koji se zbog progona sklonio u Italiju. Međutim, mučki je ubijen u atentatu u Trstu 31. siječnja 1946. godine.

Andrea Matošević

Pulski navozi moderniteta. Grad i brodogradilište na dokumentarnom filmu

U izlaganju će se analizirati prikaz jednog od najvažnijih perioda u povijesti brodogradilišta Uljanik u filmu Branka Bauera *Pulski navozi* iz 1970. godine. Gradnji „brodova-mamuta“ tijekom 1970-ih, a koja je podrazumijevala specifičnu i u ostalim europskim brodogradilištima rijetko upotrebljavanu tehniku spajanja krme i pramca u moru, prethodi gradnja manjih brodova tim postupkom – Bellaryja i Baraunija. Bellary je bio prvi brod proizveden u Hrvatskoj i Jugoslaviji tehnikom spajanja trupa u moru, a zahtjevan i za ono vrijeme jedinstven tehnički postupak zabilježen je u visoko-produciranom dokumentarnom filmu Branka Bauera *Pulski navozi*. Taj uradak predstavlja prvi u „kratkome nizu“ dokumentaraca koji će uslijediti tijekom ranih 1970-ih s temom izgradnje brodova u Uljaniku (*Berge Istra* i *Kolos s Jadrana*), no u usporedbi s njima *Pulski navozi* sadrži ujedno i posebno važnu temu. Pored prevođenja tehničkih specifičnosti projektiranja i izgradnje broda na široj publici razumljiv jezik, film prikazuje brodogradilište kao neizostavni dio pulske povijesti i teritorija. Taj manevar otvara temu pulskog moderniteta artikuliranu jezikom i postupcima specifičnima za dokumentarni film.

Alessandro Milani

The reshaping of the past. The memory of Holocaust in the GDR (1949–1989)

The first German state of workers and peasants had an ambiguous approach towards the Holocaust. It had not been removed from official historiography but rather contextualized, as a result of the ferocity of the fascists and their greedy capitalist supporters. Rather, the Holocaust was resized into a wider script of sufferings whose protagonists were marxists, beginning with Ernst Thälmann. By the mid-1950s Buchenwald and Sachsenhausen were transformed into museums of the communist resistance, whether German or Soviet, after having been used as labor camps for political prisoners by Soviets and East Germans themselves. In doing so, the regime claimed the moral heritage of resistance, whose sacrifice granted peace and prosperity and “redeemed the country from fascism”. This political approach was meant to settle the accounts with the legacy of the Third

Reich and to instill everlasting feelings of gratefulness and friendship towards the Soviet Union. "Israel" was listed on headstone epitaphs commemorating all nations that suffered from Hitlerite deportations, such as Poland, Greece, the Soviet Union, Yugoslavia, Hungary, Italy and France. Although Jewishness was respected in its religious dimension, it was ostracized as bourgeois and nationalist in its ethnical and political categorizations.

Smiljana Milinkov

Istorijski kontinuitet privatnog i javnog: domaćinstvo i majčinstvo iz ugla novinarki iz Vojvodine

Rad problematizuje patrijarhalni model shvatanja porodičnih odnosa kao isključivo privatne sfere sa određenim i nepromenljivim ulogama muškaraca i žena. U socijalističkoj Jugoslaviji, bez obzira na načelnu podršku emancipaciji žena, „model represivne patrijarhalne porodice i nevidljivog rada u kući“ nije se dovodio u pitanje, niti je bio u fokusu zvanične politike (Vilenica, 2013). Padom socijalizma i porastom nacionalističke ideologije devedesetih godina dolazi do potpune retradicionalizacije i povratka žena u privatnu sferu sa naglaskom na njen doprinos preživljavanju porodice u društveno-ekonomskoj krizi. Sa druge strane, upravo žene, među njima i brojne novinarkе, postaju nositeljke antiratnog pokreta i borbe protiv autoritarnog režima. Cilj istraživanja je da na osnovu životnih i profesionalnih sećanja vođanskih novinarki različitih generacija preispita odnos privatnog i javnog: porodičnih uloga, materinstva i majčinstva i profesionalne karijere. Rezultati ukazuju na poistovećivanje rodnog identiteta sa tradicionalno shvaćenim ženskim ulogama, što usled preklapanja sa profesionalnim obavezama doprinosi potiskivanju ženskog identiteta ili pretvaranju u superheroine koje su jednako uspešne majke, supruge, domaćice ali i novinarke. Navedeno dalje ograničava efektivnije ukrštanje rodnog i profesionalnog identiteta i sputava razvoj rodno određene novinarske kulture, a samim tim ne utiče ni na poboljšanje položaja žene u društvu.

Mirko Milivojević

Figura radnika i društveni (dis)kontinuiteti na primeru (post-)jugoslovenskog filma

Polazeći idejno i argumentativno od nekoliko nedavnih studija, tj. teza koje sadrže alternativne (vidove) temporalnosti i pregovaranja kraja socijalizma i jugoslovenskog perioda pre serije ratova iz devedesetih (Buden 2009, 2015; Dimitrijević 2016), ili pitanja nasleđa, kontinuiteta, inovativnih pogleda i nadgradnje u ideološkom i identitarnom smislu (Petrović 2012), tekst ima za cilj

mapiranje i analizu figure radnika, kao i industrijalizacije na primeru nekoliko filmova koji obuhvataju period od gotovo pet decenija (post-)jugoslovenskog perioda. Naime, predstavljajući neke od ključnih aspekata i elemenata u promišljanju izgradnje, i u prezentaciji socijalizma i modernizacije, svakako i na jugoslovenskom primeru, figura radnika (kao i koncept industrijalizacije) u svojim višestrukim imaginarnim oblicima i realnim (istorijskim) pojavama takođe može biti instrument analize i preispitivanja ostalih identitarnih pitanja koja su takođe upisana u istoriju i lomove jugoslovenskih ideja, ideoloških koncepata i raspada, ali i pitanja (dis)kontinuiteta i mogućih aplikacija u budućnosti. U skladu sa ovakvim razmatranjima i imajući u vid njihov ogroman komparativni potencijal – dijahrono i sinhrono – filmovi i prateći diskursi koji zahvataju vremenski opseg od perioda tzv. jugoslovenskog crnog talasa do najaktuelnijih post-jugoslovenskih koprodukcija mogu služiti kao bogat (iako alternativan?) pokazatelj u mapiranju kontinuiteta i inovacija i različitih temporalnosti promišljanja Jugoslavije i socijalizma.

Nikša Minić

„Interes kod naših stručnjaka opada...“: o problemima unutar jugoslavensko-libijske ekonomske suradnje

Libija je bila zemlja s kojom je Jugoslavija tijekom 1970-ih i 1980-ih, u sklopu Pokreta nesvrstanih zemalja, komunicirala često i intenzivno na političkom, gospodarskom i tehničkom planu. Njihova ekonomska suradnja do libijske revolucije 1969. odvijala se uglavnom preko izravnih kontakata jugoslavenskih poduzeća i libijskih organa vlasti, uz vrlo rijetke susrete privrednih delegacija dviju zemalja. Poslije revolucije i dolaskom Muammara Gaddafija na čelo Libije, a naročito od 1971., razmjene privrednih delegacija počinju se intenzivirati što je dovelo do dugoročnije i sistematičnije jugoslavensko-libijske privredne suradnje. Iako se ukupna međusobna privredna suradnja može okarakterizirati uspješnom, naročito na području investicijske suradnje obilježene sudjelovanjem jugoslavenskih poduzeća u projektima izgradnje Libije, ona je također kontinuirano bila opterećena problemima i poteškoćama koje su kod nekih jugoslavenskih poduzeća dovodile do smanjivanja interesa za rad u Libiji. Namjera ovog izlaganja je, na primjerima nekoliko jugoslavenskih poduzeća, identificirati s kakvim su se poteškoćama i problemima ona suočavala nakon promjene vlasti u Libiji 1969., analizirati stavove jugoslavenskih i libijskih vlasti o načinu rješavanja nastalih problema i ulogu jugoslavenskog veleposlanstva u pokušaju traženja rješenja, te naposljetku pokušati dati odgovor na koji način i u kojoj mjeri su ta rješenja ostvarena i primjenjivana.

Marijana Mitrović

„Ako si muzičar, to znači da sam sebi uplaćuješ doprinose“: o (dis)kontinuitetima prekarности kafanskih muzičara u Srbiji od socijalizma do danas

U ovom izlaganju baviću se uslovima i dinamikom transformacije rada muzičara u ugostiteljstvu, tačnije kafani, u Srbiji od socijalizma naovamo, iz rodne perspektive. Na osnovu etnografskog rada i narativnih intervjua sa pevačima i pevačicama u Beogradu i Šapcu sa okolinom, nastojaću da pokažem da je transformacija socioekonomske paradigme imala duboke posledice i za radnike i radnice ovog sektora, ali, za razliku od fabričkih radnika koji su najčešće u fokusu socijalizma i postsocijalizma, njihovi radni i životni aranžmani su i u socijalizmu odgovarali onome što danas nazivamo prekarnim, tako da za njih socioekonomske promene poslednjih decenija nisu nužno diskontinuirane. Istražiću kakve temporalnosti oblikuju njihove narative, i da li one odgovaraju prekretnicama koje istraživači obično identifikuju kao ključne tačke postsocijalističke transformacije. Moj argument je da su oni zapravo bolje opremljeni od radnika teške i lake industrije za neoliberalne promene jer su njihovi radni aranžmani i u socijalizmu bili fleksibilni, odnosno, radili su u sektorima koji su bili pioniri u uspostavljanju tržišnih odnosa u Jugoslaviji – industriji zabave i ugostiteljstvu.

Boris Mosković

Stari problemi i novi izazovi: jugoslavenski socijalizam i vladajuća politička elita na prekretnici (1972. – 1976.)

Unutarnje prilike u Jugoslaviji tijekom prve polovine 1970-ih ne privlače posebnu pažnju povjesničara ni drugih istraživača. Razdoblje koje slijedi poslije serije obračuna s vođama „hrvatskog proljeća“, „srpskih liberala“ i predstavnicima reformske politike u Sloveniji i Makedoniji još je jednostavno većinom shvaćano kao uvod u eru stagnacije, povratak ideološkog i političkog dogmatizma te nastup ekonomske krize. Međutim, vladajuća je jugoslavenska elita politička, društvena i ekonomska kretanja između 1972. i 1976 u velikoj mjeri doživljavala na jedan mnogo složeniji ili čak ambivalentan način. Tako je s jedne strane shvaćala da je potrebno što brže i efikasnije premostiti posljedice „kriznog razdoblja“ iz 1971. i 1972., dok je s druge strane htjela nastaviti s realizacijom ustavnih i društveno-političkih reformi. U postizanju tih ciljeva tadašnji je partijski i državni vrh svoju političku strategiju i ukupnu argumentaciju zasnovao ne samo na najnovijim iskustvima s pojavama „antisocijalističkih tendencija“, nego i s obzirom tekovine i napredak „jugoslavenske socijalističke revolucije“ koje nisu doživljavali samo kao puku formalnost. U tom smislu su novi Ustav (1974.), Deseti kongres SKJ (1974.), kao i Zakon o udruženom radu (1976.) za njih predstavljali doprinos političkoj i

društvenoj stabilizaciji, ali isto tako i vrlo važan, čak povijesni korak prema punoj afirmaciji samoupravnog socijalizma.

Magdalena Najbar Agičić

Lokalni mediji u socijalističkoj Hrvatskoj

Povijest medija i novinarstva značajni je element cjelokupne slike društva u svakom razdoblju. Socijalistički/komunistički režimi posvećivali su medijima značajnu pažnju tretirajući ih kao polugu svoje moći. To se dakako odnosi i na lokalne medije, koji su ipak imali u cijelom sustavu donekle posebni karakter. Uvjeti djelovanja, primjenjivana zakonska rješenja, kao i praksa dakako su se mijenjali od 1945. do 1990. U izlaganju će se prezentirati presjek povijesti lokalnih medija u socijalističkoj Hrvatskoj tijekom cijelog razdoblja njezina postojanja s naglaskom na kontinuitete i promjene njihova položaja i okvira djelovanja. Ova je tema uvod u detaljno istraživanje položaja medija u lokalnim zajednicama u razdoblju kasnog socijalizma, koji je fokus mogega istraživanja u okviru znanstvenog projekta *Mikrostrukture socijalizma*.

Christian Nielsen Axboe

Decentralizacija unutarnjih poslova u SR Hrvatskoj

Na osnovu arhivske dokumentacije organa unutarnjih poslova i rasprave u službenim časopisima tih organa, izlaganje otvara pitanja razvijanja decentralizacije unutarnjih poslova u SR Hrvatskoj od pada Rankovića. Izlaganje stavlja poseban fokus i na pitanje samoupravljanja u organima unutarnjih poslova.

Ivan Obadić

Dealing with the emergence of the EEC and EFTA: Yugoslavia and Western Europe of Six and Seven (1957–1962)

The division of Western Europe into two regional trading blocs in 1960 and their discriminatory nature raised concerns among Yugoslavia's policy-makers about the future prospect of trade with its key foreign market. As a consequence, the stability of trading relations with the Western European countries became an immediate issue for the Belgrade government. At that point, it was evident that bilateralism in trading relations with these countries was becoming inadequate to protect Yugoslav foreign trade interests. The government, however, had circumscribed policy options of addressing the situation regarding the Western European integration process. For ideological and political reasons formal membership was clearly impossible. And, with uncertainty surrounding the outcome of the whole process and the potential impact for Yugoslavia, the

Yugoslav establishment was becoming increasingly aware that they had to pursue alternative policies in order to broaden and expand economic relations with Western Europe and to find the most appropriate way of integrating into the emerging Western European multilateral trading system. This study examines the origins and evolution of Yugoslav policy towards the EEC and EFTA from the creation of the EEC in 1957 until the failure to open exploratory talks with the Community in 1962.

Kristina Pandža

Prvi petogodišnji plan u riječkim tvornicama

Rijeka je kraj Drugog svjetskog rata dočekala gotovo potpuno razrušena, dijelom zbog čestih savezničkih bombardiranja dok je njemačka vojska boravila u gradu, a dijelom zbog razaranja njemačke vojske kada je po oslobođenju napuštala grad. Željeznica, luka, ceste, stambene zgrade, bolnice, mostovi te veliki dio tvorničkih postrojenja bili su uništeni. Doprema živežnih namirnica bila je otežana, kao i povezanost grada s unutrašnjošću. Samo mali dio tvornica koje su prije rata djelovale odmah su mogle započeti s radom, a za druge je valjalo planirati obnovu i povratak proizvodnje u pogone. Doborovoljnim radom pokreće se čišćenje ulica i razrušenih hala pa se već s početkom 1946. vraća stari zvuk proizvodnje. Obnova Rijeke bila je samo dijelom obnove novonastale države koja se okrenula planiranju porasta proizvodnje u tvornicama koje su trebale nositi državu nakon rata. Narodna skupština usvojila je prijedlog *Petogodišnjeg plana razvika narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije* u godinama 1947. – 1951. koji je predviđao porast industrijske proizvodnje, jačanje ekonomske samostalnosti, izgradnju novih industrijskih grana te proširenje mreže kulturnih, prosvjetnih, zdravstvenih i socijalnih ustanova. Ovaj rad donosi osvrt na to kako se prvi petogodišnji plan reflektirao na oporavak riječkih tvornica, povećanje proizvodnje, prve udarnike i udarnice, prve stručne škole, te razvoj kulturnih i prosvjetnih aktivnosti.

Tanja Petrović

O generaciji i verovanju, od ranog do poznog socijalizma, i dalje: izgradnja prvog i drugog koloseka pruge Brčko-Banovići dobrovoljnim akcijaškim radom

Kroz analizu dva uporediva događaja – radne akcije Šamac-Sarajevo 1947. i 1978. godine, u ovom prilogu promišljam značenja generacijskog identiteta i identifikacije sa socijalističkim vrednostima u socijalističkoj Jugoslaviji. Fokusiram se na dva perioda – na ranom socijalizmu, za koji preovlađuje uverenje da je revolucionarni zanos bio prisutan, a potreba po angažmanu građana izrazita, i poznom socijalizmu, za koji se vezuju ideje o „performativnom obratu“ (Yurchak), raskoraku između delovanja i uverenja i „iscrppljivanju“ socijalističke

ideologije. Kroz analizu tekstova, filmova, intervju sa nekadašnjim akcijašicama i akcijašima, komemoracijskim praksama i ostalim aktivnostima kojima se u post-socijalizmu pregovara „akcijaštvo“, želim osvetliti sličnosti i razlike između dva, na prvi pogled veoma različita perioda, i ponuditi kompleksniju interpretaciju generacijski definisanog „verovanja u socijalizam“.

Krisztina Rácz, Marija Mandić

In Search of (Unequal) Symmetries: Hungarian as the Language of the Social Environment in Yugoslavia

Minority speakers' learning the language of the majority is taken for granted in nation states, however, the opposite case is a rare practice. The school subject Hungarian as the Language of the Social Environment was introduced in Vojvodina for Serbo-Croatian speaking students at the beginning of the 1970s and it was abolished after the Anti-Bureaucratic revolution at the end of the 1980s. The authors present a critical reconstruction of the school subject based on the analysis of archival sources such as policy documents, textbooks and media of the time, while through a case study of the ethnically mixed village of Debeljača/Torontálvásárhely, analyze how former students, teachers, etc. construct the memory of this subject. Based on the interviews and participant observation, the authors explore not only the linguistic and functional, but also the symbolic and ideological values of this mode of language learning. The authors also question to what extent this school subject represented an innovative practice resonating with the Yugoslav official policy of "brotherhood and unity", challenging established majority/minority relations in local communities, and to what extent it was seen as a continuity with multilingual (educational) policies in Vojvodina present in previous periods as well.

Ivan Rajković

Neither yours nor ours to squander: non-property, humility and hierarchy from Yugoslav liberation to Balkan eco-riots

Hierarchies beyond the human are often relegated to the domain of premodern "cosmopolitics" – holistic systems of authority which place human society within supernatural forces. Such approaches, however, fail to notice how modernist projects, too, built property regimes by sacralising that which is beyond the subject. Socialist Yugoslavia, too, legitimated itself not only through declarations of worker autonomism and national sovereignty, but through a sense of indebtedness to the heroes fallen in the war. I argue that this sense of non-property – a notion that one owes their livelihood to forces predating them – was foundational for both Yugoslavia and its successor regimes, who all installed property regimes by underlining that which is inalienable. Car factory workers in

Kragujevac, for example, remember the factory in terms of a total distributive substance, “both a mother and a step-mother”. This factory maternalism often went against the paternalist labour ties between the workers and the management. Current peasant-cum-ecological protests to river exploitations across the region, on the other hand, mobilise “nature” as something beyond politics, seeing rivers as sources of life itself, passed from previous generations and saved for the next ones. In all of these projects, state politics is made and unmade by underlining its limits, positioning an actor as a hyposubject, a humble receiver of grace beyond himself.

Oszkár Roginer

/Dis/continuities, /dis/integration and the and Hungarian local press in Yugoslavia

The paper addresses the development of the Hungarian local press in Yugoslavia, with a special focus on local literary and art activity. Firstly, it looks into the interwar minority media landscape, where local periodicals operated both as mediums of municipal news distribution and civic, middle-class entertainment. Dependent only on the rules of the market, production, distribution and consumption of these publications rarely relied on state, congregational or party subsidies. After the radical changes following the Second World War, this press structure was completely replaced by a framework of print media emulating the one in the Soviet Union. By this time, the Hungarian minority press became an integral part of the general media landscape of socialist Yugoslavia. Along with the daily newspaper, which was distributed federally, and the weekly press for regional consumption, the local press outlets played a vital role within the municipalities. Often bilingual, these periodicals also served as art and literary periodicals for the local youth. After the shifts of the 1990s and the digitalisation processes of the 2000s, the production of local press outlets was severely affected. Unlike the daily and weekly press, which preserves traces of this structure, local initiatives decreased in the post-socialist period.

Juliette Ronsin-Babic

Being from a country that no longer exists, Peugeot's (post-) Yugoslav workers in Sochaux-Montbéliard

As part of my dissertation project, I study the recruitment of (post-)Yugoslav workers by Peugeot on the site of Sochaux-Montbéliard (France), from 1965 to the present day. Thus, I am interested in Yugoslavia for a long time including the former Yugoslavia and separation into several states, hence the use of the term (post-) Yugoslavia. In a transnational way, I analyze both the conditions of emigration to Yugoslavia and immigration to France. In the 1960s, French

industries were developing significantly and were seeking to hire many workers, including foreigners. At the same time, Yugoslavia was facing an economic crisis and a high unemployment rate. It is in this context that a bilateral treaty was signed between France and Yugoslavia on 25 January 1965 concerning the use of temporary labor. For people who left Yugoslavia in the 1960s, the break-up of the country in the 1990s was often lived at a distance. Thus, forms of continuities were persistent in the memory of the country before its break-up. How does the memory of a “country that no longer exists” develop and evolve in the (post-) Yugoslav diaspora in Sochaux-Montbéliard ?

Dejan Segić

Komunisti na periferiji: između ideologije i tradicionalizma

Komunistička partija Jugoslavije je nakon pobede u ratu i socijalističke revolucije proklamovala nove vrednosti, a „ostatke prošlosti“ označavala kao „dekadentne“ i „antisocijalističke“. Ipak, u ekonomski i kulturno zaostalijim krajevima zemlje, posebno u onim koji nisu bili naklonjeni partizanskom pokretu u toku rata, procesi izgradnje „novog čoveka“ i ideološka matrica koja je uspostavljena u centru se teško probijala ka periferiji. Čest nedostatak „ratnih“ komunista te ratom i zločinima snažno opterećeni međuetnički odnosi u mnogim, naročito brdsko-planinskim krajevima istočne Bosne, stavili su socijalistički preobražaj na probu, a domaće komuniste između nedovoljne marksističke obrazovanosti i ukorenjenog ruralnog tradicionalizma i konzervativizma. To se posebno osećalo na periferiji, gde je ideološka aktivacija i obrazovanost bila minimalna, a tradicionalizam najukorenjeniji. Na osnovu građe mesnih, opštinskih i sreskih komiteta sreza Goražde tokom pedesetih i početkom šezdesetih godina prikazujemo najpre stepen i način ideološke obrazovanosti komunista na lokalnu, a zatim odnos lokalnih komunista prema tradicionalnim, nacionalnim i religijskim vrednostima, analizirajući u kolikoj meri su „šovinizam“, „religioznost“, „lokalizam“, „konzervativizam“ i drugi „ostaci zaostalosti“, kako se ove pojave nazivaju u partijskim dokumentima, bili prisutni kod članova partije krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina.

Milan Sovilj

Jugoslavija, KPJ i pitanje ratnih zarobljenika kroz prizmu čehoslovačkih izbegličkih organa 1944. – 1945. godine

Promene, koje su se odnosile na buduće uređenje jugoslovenske države, a koje su već bile vidljive na kraju Drugog svetskog rata, reflektovale su se između ostalog i kod čehoslovačkih izbegličkih organa u Velikoj Britaniji. Predsednik republike u izbeglištvu Edvard Beneš, isto kao i čehoslovačka izbeglička vlada i vojni organi pratili su dešavanja na jugoslovenskoj teritoriji i postepenu promenu interesovanja

zapadnih sila vezano za početak slanja pomoći Narodnooslobodilačkom pokretu i Titovim partizanima. Bez obzira na te promene, čehoslovački izbeglički organi su dugo, praktično do nekoliko početnih meseci 1944. godine i dalje bili vrlo rezervisani prema Titovim partizanskim jedinicama i jugoslovenskim komunistima. Tek u toku leta 1944. bila je poslata čehoslovačka vojna misija na Vis, koja je imala za zadatak, da uspostavi vezu sa glavnim štabom maršala Tita i da na teritoriji, koju su partizani oslobodili od nemačke vojske, pokuša da iz redova nemačkih zarobljenika regrutuje osobe češkog i slovačkog porekla za čehoslovačku vojsku u izbeglištvu. Ujedno, uspostavljanje veza sa Titom i jugoslovenskim komunistima značilo je za čehoslovačke izbegličke organe (od proleća 1945. zvaničnu vodeću političku strukturu u posleratnoj Čehoslovačkoj) raskidanje odnosa sa jugoslovenskim izbegličkim krugovima. Tematika je izučavana prevashodno na osnovu arhivskih izvora čehoslovačke, delimično jugoslovenske i britanske provenijencije, relevantne literature i malobrojnih memoarskih beležaka pojedinih učesnika spomenutih događaja.

Ivana Spasić, Tamara Petrović Trifunović

Kontinuiteti i iskrivljenja u sećanjima na Jugoslaviju

Već je opšte mesto teza da Jugoslavija, tridesetak godina posle svog nestanka, opstaje u nekoj vrsti simboličkog i emocionalnog kontinuiteta, kroz sećanja ljudi koji su u njoj nekada živeli, pa i „sećanja“ onih koji su za to suviše mladi; i to posebno u onim republikama čija postsocijalistička i postjugoslovenska dostignuća nisu građanima ponudila mnogo toga za ponos i zadovoljstvo, kao što je Srbija. Naša je namera da ispitamo pomeranja ispod te površinske istovetnosti – Jugoslavija je i dalje neprevaziđeni model normalnog života, reda i „ozbiljne države“, ali, koja je to i kakva Jugoslavija? U Srbiji je poslednjih godina u javnom diskursu, naročito u istupima predstavnika vlasti, primetna tendencija destigmatizacije i revalorizacije, ali istovremeno i nacionalnog prisvajanja Jugoslavije, koja se reinterpreтира kao u osnovi srpska država, partizani kao srpska vojska, i tako dalje. Socijalistički aspekt se pri tom gura u stranu i razvodnjava, tako da postepeno gubi svaki politički sadržaj. U radu ćemo ukratko predstaviti značajne javne prilike u kojima je ova tendencija došla do izražaja, a zatim ispitati kako u tom pogledu stoje stvari među običnim građanima, na osnovu podataka dva istraživanja o percepcijama Jugoslavije i socijalizma, iz 2012. i 2019. godine.

Ana Stojanoska

Stari-novi lik makedonskog kazališta ili kazalište na prijelazu

Republika Makedonija se 8. rujna 1991. osamostalila kao neovisna država, nakon čega su institucije u Makedoniji i u području kulture dobile svoje odrednice poput npr. nacionalnih kazališta. Predmet istraživanja mojeg rada je pokazati kako je

nastao prijelaz između makedonskog kazališta u okviru jugoslavenskih kazališta u novo makedonsko kazalište samostalne države, kako se trasirao put i poetika novog makedonskog kazališta te ukazati na repertoarska odstupanja. Cilj je istraživanja lociranje ključne prijelazne točke i početak pisanja nove drame. Naročito su važne 1990-e zbog pojavljivanja nove drame Dejana Dukovskog i njegova uspjeha i izvan granica zemlje. Tekst je teatrološki rad na zadanu temu koji se fokusira na novu teorijsku literaturu i neohistorijska čitanja drame i repertoara kazališta – od prikazivanja sinteze makedonskih institucionalnih kazališta i njihova nepostojanog repertoarnog modea do pozicioniranja nove makedonske drame i njezinog utjecaja.

Paul Stubbs

Socialist Yugoslavia, The Non-Aligned Movement and the United Nations: continuities and innovations in the quest for socio-economic justice

From its first Summit in Belgrade in 1961, the Non-Aligned Movement (NAM) played an important role in challenging the hegemony of the two power blocs in the context of rapid decolonization in Africa, Asia and Latin America. The complex and changing relationship between NAM and the United Nations is of particular interest here. Taking its basic principles from the UN Charter, NAM was, in the period from 1961 to 1989, both a constructive critic of the United Nations, and a major driver of reforms to improve the efficiency of the world body and to democratize its decision-making. The creation of new bodies such as UNCTAD, and resolutions sponsored by NAM states, were of immense importance. The body as a whole, under the soft leadership of socialist Yugoslavia, also played a key role in orienting the United Nations towards questions of socio-economic justice. The paper explores the changing socio-economic imaginaries of the Non-aligned movement, their global impact in the UN, and their two-way relation to internal debates around market socialism in Yugoslavia itself.

Dino Šakanović

Neočekivane posljedice reformi Ante Markovića

Narastajući ekonomski problemi Jugoslavije naglo su buknuili na samom početku 1980-ih. Niz od nekoliko predsjednika Saveznog izvršnog vijeća, vlade Jugoslavije, s krizom se pokušao nositi „usavršavanjem“ i „popravljanjem“ samoupravljanja. Opsežne ekonomske reforme pokrenut će tek novi savezni premijer Ante Marković 1989. godine. Markovićeva vlada počela je postupno i bez javne deklaracije svojih namjera ukidati samoupravni ekonomski model i uvoditi zapadni kapitalistički model. Prvo je ukinuta najmanja samoupravna organizacija – Osnovna organizacija udruženog rada (OOUR). Nakon OOUR-a, uslijedila je zamjena organizacija udruženog rada sa zapadnim modelom poduzeća. U

sljedećem koraku složene organizacije udruženog rada pretvorene su u holdinge. Finalni korak reforme bila je zamjena deklarativnih vlasničkih odnosa stvarnim dionicama. Reforme Ante Markovića dovele su do neočekivanih pojava na lokalnoj razini Bosne i Hercegovine. Umjesto da se, kako je vlada planirala, poduzeća ukupne u holdinge, bivši OOUR-i, Radne organizacije i SOUR-i počeli su se raspadati na mnoštvo malih poduzeća, sve demokratskom odlukom radnika pod utjecajem uprava. Proces reformi koje je otvorio Ante Marković izbacio je na vidjelo mnoštvo starih problema unutar privrednih subjekata. Umjesto da uvođenjem dionica holdinzi zažive i ojačaju, većina ih se potpuno raspala i nestala što je usitnilo bosanskohercegovačku privredu do danas.

Jakub Šlouf

The Negotiation Strategies of Industrial Proletariat in Czechoslovakia, 1945–1969

The paper primarily focuses on the development of instruments used by the industrial proletariat to establish self-management organizations and assert its own interests. I regard the protest as a mean of communication between the proletariat and hegemonic political powers or other social groups. During the respective period the proletariat had adopted a broad repertoire of specific protest forms and negotiation strategies that was employed continuously regardless of the changes in political regimes. The research is based on the analysis of archival documents at the shop floor level in selected enterprises – especially from the heavy engineering branch.

Tomislav Štuka

Model „socijalističkog oglašavanja“ u stručnoj oglašavačkoj periodici: *Naš publicitet* 1954. – 1957.

Historijat nastanka moderne oglašavačke industrije neodvojiv je od dinamike modernizacijskih transformacija zapadnih društava i društveno-ekonomske logike kapitalističkih razmjenskih procesa. Oglašavanje je bilo i ostalo jedan od glavnih katalizatora nastanka potrošačkog društva te postupnog pretvaranja potrošnje u središnji kulturalni fenomen suvremenih društava. Kao „službena umjetnost kapitalizma“, prodoran alat biznisa, efikasan stimulator potrošačkih želja i programski jezik kodiranja kulturnih vrijednosti i društvenih ideala te „udarna pesnica“ reprodukcije kapitalističkih odnosa, oglašavačka praksa susrela se 1950-ih na tlu socijalističke Hrvatske i Jugoslavije sa svojim deklarativnim ideološkim antipodom – jugoslavenskim samoupravnim socijalizmom. Pokušavajući legitimirati svoj položaj nakon razlaza sa socijalističkim blokom i pronajući autentičan put u socijalističko društvo, KPJ/SKJ se kao vodeća snaga u društvu postupno počela okretati ideološkoj reinterpretaciji i novoj ekonomskoj politici

koja je podrazumijevala veću autonomiju privrednih subjekata i značajniju ulogu tržišnih mehanizama. Ovaj „ideologijski obrat“ odškrinuo je vrata razvoju oglašavačke industrije i omogućio oblikovanje jednoga specifičnog modela „socijalističkog oglašavanja“, koji se u skladu sa samoprojiciranom pozicijom jugoslavenskog društvenog modela nastojao emancipacijski distancirati i od „zapadnih“ i od „istočnih“ praksi. O porođajnim mukama oblikovanja ovog modela i „sljubljivanju“ samoupravnog socijalizma i oglašavačkih praksi indikativno svjedoče stranice *Našeg publiciteta*, prvoga stručnoga oglašavačkog časopisa u poslijeratnoj Hrvatskoj u izdanju Oglasnog zavoda Hrvatske.

Federico Tenca Montini

Jesu li nakon revolucije i međunarodni odnosi postali „revolucionarni“? Slučaj Jugoslavije i Italije

Tema mojega izlaganja tiče se odnosa između Italije i Jugoslavije u prijelazu od monarhističkog do socijalističkog doba. Rastegnuti od samog početka postojanja jugoslavenske države, ti odnosi dostigli su svoje dno nakon potpisivanja Rapalskog sporazuma, fašističkim napadom 1941. i talijanskim prisvajanjem većeg dijela jugoslavenske obale nakon formacije NDH pod pokroviteljstvom talijanske krune. Nakon pada Italije 1943. te kraja rata 1945., teritorijalni spor između Italije i Jugoslavije se povlači do 1954. kada se Londonskim memorandumom konačno određuje granica te je omogućen novi početak u odnosima dviju zemalja u znaku suradnje. Imajući u vidu diplomatsku napetost koju su izazvale najnovije izjave talijanskog političkog vrha prilikom Dana sjećanja na žrtve fojba, moje izlaganje ima za cilj ukazati na tendencije dužeg trajanja, kao i diskontinuitete u talijansko-jugoslavenskim odnosima nakon promjena režima 1945. godine. Dostupni izvori (npr. uspostava tijesne suradnje između Osvobodilne Fronte i talijanskog pokreta otpora već u 1944., ali s druge strane uloga Antona Vratuše, bivšeg zatvorenika logora na Rabu, u mirovnim pregovorima 1947.) sugeriraju da je taj odnos bio ambivalentan. Cilj je mojega izlaganja upravo ispitati odnos između tradicije i revolucije, odnosno je li nacionalni sukob postao čisto ideološkim (Italija : Jugoslavija = fašizam : komunizam) ili je internacionalizam stvarno utjecao na uspostavu odnosa novog tipa.

Eric Ušić

„Ovdje je Jugoslavija“... ili? Vizualna etnografija (po)ratnih političkih grafita u Istri

Više od 70 godina nakon njihova ispisivanja mnogi se grafiti, nastali pri završetku Drugog svjetskog rata i u neposrednom poraću u kontekstu (geo)političkih, vojnih i diplomatskih tenzija oko zapadnih granica Jugoslavije, mogu vidjeti diljem Istre. „Hoćemo živjeti u Jugoslaviji“, „Sempre con Tito“, „Živio Staljin“, „Trieste-

Belgrado“, neki su od mnogih primjera dvojezičnih grafita koji reflektiraju političke odnose i ideološke diskurse specifičnog historijskog konteksta, a koji se i danas mogu iščitati sa zidova istarskih sela i gradova. Zanima me sljedeće: prvo, u kojim ih oblicima pronalazimo danas, u kojem broju, i koje su karakteristike grafita? Drugo, kakav je odnos između grafita i lokalnog stanovništva – kako ih percipiraju i doživljavaju oni ljudi čiji je krajolik svakodnevce prožet (po)ratnim natpisima, simboličkim i materijalnim fragmentima prezentne prošlosti? Treće, što nam ovi grafiti jugoslavenskog, komunističkog i antifašističkog predznaka, koji su nastali u periodu izgradnje Jugoslavije, a koji su preživjeli njezinu disoluciju, strukturalno-ideološke transformacije 1990-ih te prateće antijugoslavenske politike sjećanja/zaborava, govore o društveno-političkom okruženju u kojemu se danas nalaze? Izlaganje će prezentirati, fotografijama reprezentirati i analizirati podatke prikupljene dosadašnjim vizualno-etnografskim terenskim radom, te na konkretnim primjerima elaborirati otvorena pitanja.

Saša Vejzagić

Veliki poslovni sustavi i lokalna zajednica u 1970-ima

Razdoblje nakon društveno-ekonomskih reformi iz prve polovice 1960-ih u proizvodnom sektoru ekonomije obilježeno je intenzivnom konsolidacijom industrijskih kapaciteta te formacijom velikih poslovnih sustava. Samoupravna autonomija poduzeća i nastojanja integracije jugoslavenske ekonomije u tzv. međunarodnu podjelu rada stvorili su uvjete za ubrzano širenje poduzeća što je uvelike utjecalo i na razvoj komune u kojima su ona djelovala. Generalni direktori velikih poduzeća u pravilu su bili usko vezani za društveni i politički život općina i obrnuto, općinski predstavnici nerijetko su utjecali na pojedine aspekte rada i upravljanja lokalnih ekonomskih subjekata. Cilj je ovog rada na općoj razini propitati suživot velikog industrijskog sustava i općinskih društveno-političkih struktura u razdoblju radikalizacije samoupravne paradigme 1970-ih godina. Konkretnije pitanje kojim se ovo istraživanje bavi jest: kroz kakve su transformacije prolazila poduzeća u razdoblju nakon donošenja ustavnih amandmana (1971.), novog Ustava (1974.) i Zakona o udruženom radu (1976.) te na koje je sve načine taj proces utjecao na odnose između velikog poduzeća i lokalne zajednice.

Danijela Velimirović

Socijalistička stvarnost iziskuje socijalistički način trgovanja: politika trgovine, prakse prodaje i potrošnja u FNRJ (1945 – 1961)

Uvođenje socijalizma značilo je temeljnu rekonstrukciju „buržoask“ trgovine, koja je obeležena kao „profiterka“, „špekulantska“ i „crnobezirijanska“. Alternativna nova trgovina, postavljena na „zdravim i opštenarodnim“ osnovama

trebalo je da uspješno poveže proizvodnju i potrošnju i tako doprinese opštem blagostanju i srećnijoj budućnosti. Planska raspodjela, iznalaženje novih organizacionih formi, revidiranje sistema formiranja cena, promena snishodljivog odnosa prodavca prema kupcu i sl., samo su neke od promena koje su zahvatile trgovinu i njenu distributivnu mrežu u posleratnom periodu. No, uvođenje samoupravljanja 1950., koje je revitalizovalo princip ponude i tražnje te decentralizovalo snabdevanje oživelo je niz starih predratnih praksi i otvorilo dileme o prirodi tržišta u socijalizmu. Proklamovani cilj novih zakonskih propisa i uvedenih kontrolnih tela bio je ustanovljenje etičke, ekspeditivne i „kulturnije“ trgovine, te zaštita potrošača i zadovoljenje njihovih potreba. Međutim, u praksi, i pored neosporne modernizacije trgovačke mreže, građani su često bili suočeni sa neljubaznim osobljem, stajanjem u dugim redovima, veštački izazvanim nestašicama i ograničenim izborima.

Davor Vidaković

Konstrukcija identiteta i ideološki disput u urbanoj društvenoj transformaciji: slučaj DDR-a

Istočna Njemačka ili DDR (Deutsche Demokratische Republik) nastala je kao svojevrсни sovjetski socijalistički eksperiment na ruševinama Trećeg Reicha. Stvaranje nove države uporedo je pratilo i stvaranje novog društva, odnosno primjena marksističkih teorija na njemački mentalitet. U tom procesu konstrukcije identiteta koji nastaje spajanjem njemačkog temperamenta i sovjetske komunističke ideologije nastaje nešto potpuno novo, jedan novi identitet čija refleksivnost svoju ontološku socijalnu dimenziju nalazi u čisto ideološkoj dekonstrukciji društvene stvarnosti. Transformacija novog istočnonjemačkog čovjeka vrši se prema transformaciji urbanog kolektiviteta nametnutog po inerciji sile kroz elemente društvenog sistema u vidu Stasija, *Volkspolizei*, politbiroa itd., a kao odgovor na represiju, posebno na Berlinski zid koji je godinama predstavljao izuzetan problem svjetskih razmjera na razmeđu blokova u Hladnom ratu, pojavljuje se *Freikörperkultur* koji zagovara i upražnjava veliki broj istočnih Nijemaca, te postaje trend. Ni godinama nakon ujedinjenja, identitet stvoren jednim tako dobro osmišljenim načinom ne gubi na težini. Istočni Nijemci su danas poznati kao Ossi te njihova potpuna integracija još uvijek nije završena. Čini se da društvena transformacija, ovoga puta u obrnutom smjeru, nije u potpunost dala očekivani rezultat.

Davorka Vidović

Kontinuiteti i inovacije zadrugarstva na primjeru učeničkih zadruga u Hrvatskoj

Zadružni sektor u Hrvatskoj pati od nepodržavajućeg institucionalnog i zakonskog okvira, ali i animoziteta koji vuče korijene iz socijalističke prošlosti (Babić, Račić

2011; Vidović 2012). No, na sektor zadruga naslanja se i jedan segment, koji je nedovoljno prepoznat i valoriziran, a čini ga učeničko zadrugarstvo. Učeničke zadruge imaju dugu tradiciju u Hrvatskoj i predstavljaju gotovo jedinstven model učenja o zadrugarstvu unutar odgojno-obrazovnog sustava u svijetu, institucionalno ispostavljen u vrijeme socijalizma. U Hrvatskoj danas djeluje preko 550 učeničkih zadruga u osnovnim i srednjim školama te je njihov broj u stalnom porastu u posljednjih petnaestak godina. Učeničke bi zadruge trebale slijediti temeljna zadružna načela u kojima svi članovi ravnopravno sudjeluju u upravljanju i demokratskom odlučivanju, te stvarati bliske veze s lokalnom zajednicom. Istraživanja su o učeničkim zadrugama rijetka i postojeća literatura uglavnom daje uvide u ulogu učeničkih zadruga u pedagoškim procesima (Munjiza, 2008; Jagodić, Seršić, 2012) ili razmatra njihovu povezanost s društvenim poduzetništvom (Tkalec, et al. 2013). Ovaj rad tematizira učeničke zadruge u kontekstu kako kontinuiteta tako i diskontinuiteta razvoja zadrugarstva u Hrvatskoj, ali i pokušava utvrditi njihov inovativni potencijal u suvremenom hrvatskom društvu. Rad se temelji na eksplorativnom istraživačkom pristupu koji poseže za kombinacijom desktop metoda prikupljanja podataka koristeći historijske materijale i dostupne podatke, i metoda intervjua i fokus grupa provedenim tijekom 2018. s učenicima zadrugarima i njihovim voditeljima iz deset učeničkih zadruga iz više dijelova Hrvatske.

Ondřej Vojtěchovský

Jugoslavija kao prozor i vrata na Zapad. Čehoslovački turizam i problem ilegalne emigracije preko SFRJ u kapitalističke zemlje

Jugoslavija je ukorenjena u češkom historijskom pamćenju kao zemlja, gdje je „socijalizam bio bolji“. Takav utisak sticali su Česi i Slovaci pre svega kao posetitelji jadranske obale. Tokom sedamdesetih i osamdesetih godina, stotine tisuća čehoslovačkih turista boravilo je tokom ljetnih mjeseca na „jugoslavenskom moru“. Čehoslovački režim takozvane normalizacije posle sloma praškog proleća bio je svijestan da mora svojim građanima pružiti povećavanje životnog standarda ako hoće stići kakav-takav legitimitet. U okviru tog standarda odmor na „toplom“ moru trebao je da postane široko dostupan. Čežnja za ljetovanjem u Jugoslaviji dobila je postepeno podršku vlasti, i to usprkos činjenici da su boravak u Jugoslaviji svaku godinu stotine ili tisuće Čeha i Slovaka iskoristile za ilegalni prelazak u susedne zapadne zemlje. Čehoslovačke vlasti ipak nikad nisu propuštale prethodnu kontrolu svih koji su odlazili u Jugoslaviju, definirale su tačno tko sme putovati u ovu zemlju, i nastojale su nagovoriti jugoslavenske partnere na suradnju u sprečavanju bježanja čehoslovačkih turista u Austriju i Italiju. Izlaganje će predstaviti ovaj fenomen u kontekstu funkcioniranja čehoslovačkog i jugoslavenskog socijalističkog režima, pokazat će na razlike u pristupu u nekim osnovnim društvenim zbivanjima kao turizam, putovanja u inozemstvo ili migracija.

Peter Vukman

Living in the vicinity of the Yugoslav-Hungarian border (1945–1960s). Breaks and continuities, adaptations and innovations

The development of Yugoslav-Hungarian relations after 1945 were particularly influenced by the internal developments within the Soviet sphere of influence. The rapid improvement of bilateral relations was abruptly interrupted by the escalation of the Soviet-Yugoslav conflict in 1948–1949. Tensions eased only after 1953 when a slow and time-consuming process of normalization started between the two states. However, the Hungarian revolution in 1956 again interrupted this normalization and it took years until bilateral relations became exemplary. These often dramatic twists and turns had a profound and often dramatic impact on the everyday lives of those Hungarians and ethnic South Slavs who lived in the vicinity of the Hungarian-Yugoslav border. The changed situations facilitated new strategies of adjustment and a certain degree of innovation was required to adapt to them. Some people, who became members of the local elites after the Communists had come to power, lost their privileged status, while others acquired more successful strategies of adaptation and conformity. Based on my previous research, I also suggest that some kind of continuity can be observed on a local level. In my paper, my aim is to explore, analyse and compare these techniques and processes at the individual level and within some local communities in a longer, 20–30-year time frame. The archival records held at the Historical Archives of State Security in Budapest provide us with an insight into the dynamics and interactions of the individuals on a micro level and in relation to macro political processes.

Viktoria Zakinski-Toma

Part of History of the *Magyar Szó*: Regional Hungarian Minority Media in Hungarian Language in Vojvodina in the Period of 1945–1999

Media in Hungarian language has a long tradition in the region of Bačka and Banat. It started as local newspapers, mainly gravitating towards Budapest. However, regional Hungarian minority media was created in Yugoslavia, as a part of the media-machinery devoted to the building of socialism. Our case study looks at the creation, development and transformation of the Hungarian daily newspaper *Magyar Szó*. The *Magyar Szó* was established in 1944 as a tool of communist propaganda, under the title *Szabad Vajdaság*. However, during socialism it evolved as a medium, playing an important role in the political and cultural life of the Hungarian community in Vojvodina and contributing to the development of Vojvodinian Hungarian identity in the past seven decades. The study looks at the history of *Magyar Szó* in terms of ownership rights and management structure as well as editorial policy. The analyzed period is 1945–1999, including the period of socialist press and the decade after. How did

minority media act as part of the Yugoslav media machinery and how did it react to the new circumstances in terms of financing, political pressure, war-propaganda and nationalism? This is in the center of our interest.

Sonja Zdravkova-Djeparoska

Tranzicija plesne sfere u Makedoniji, refleksije društvenih zbivanja

Prijelaz iz socijalističkog jednopartijskog sustava Jugoslavije u višestranački višedržavni sustav odražavao se i na sferu umjetnosti. Ples kao apstraktna kanonizirana disciplina koja na prvi pogled nadilazi sve političke situacije zapravo pedantno, veoma suptilno bilježi sve promjene u društvu. U ovoj analizi se ne može govoriti o mijenjanju plesnog jezika jer je definiran u općem okviru (stil i tehnika klasičnog baleta), ali se mogu vidjeti promjene u odnosu na repertoar i odabir prikazanih djela. Djela koja su nosila pridjev suvremena, zapadnjačka, sve ono što se smatralo odrazom proizvodnje zapadnoeuropskih zemalja i Sjedinjenih Država, postupno su se integrirala u nacionalni baletni repertoar što se nije prakticiralo sve do 1989. godine. U plesnom repertoaru MNT-a to je vrlo očito i tretiramo ga kao početak novog i raznolikog, polivalentnog razdoblja nakon 1989. godine.

Jasenko Zekić

Javni prijevoz u Puli: stoljetni kontinuitet i tekovine inovacija

Raspravljajući o javnom prijevozu u Puli u dvadesetom stoljeću u kontekstu urbane povijesti grada, govorimo o procesu koji je potrebno pratiti kao kontinuitet sustava koji su pratile inovacije, uglavnom kao kraći evolucijski procesi, a kao rezultat političkih, vojnih, gospodarskih i utjecaja svakodnevice. Samo uvođenje tramvajskog prometa početkom prošlog stoljeća u periodu Austro-Ugarske Monarhije, kao i razvoj automobilske industrije i uvođenje autobusnog prijevoza 1930-ih u razdoblju talijanske vladavine, bile su tehnološke inovacije. Unatoč posljedicama Drugog svjetskog rata i potrebi potpune obnove javnog prijevoza, tekovine dotadašnjih inovacija utjecale su na kontinuitet pulskog javnog prijevoza u razdoblju Jugoslavije. Premda je javni prijevoz kroz cijelo stoljeće poslovao uglavnom u deficitu i na teret općine, odnosno grada, razvoj turizma i širenje grada u drugoj polovici prošloga stoljeća doveli su ga pred nove izazove koji su novim inovacijama, odnosno lošim političkim odlukama uglavnom završavali neuspješno. Neuspjelim integracijama poduzeća na lokalnoj, kao i ekonomskim krizama na saveznoj razini, javni prijevoz kao neophodna potreba građana i turista bio je konstantan financijski problem općine. Od propasti socijalističkog sustava do današnjih dana, bez utjecaja novonastalih političkih i gospodarskih promjena, javni prijevoz u Puli, funkcionirajući u sklopu trgovačkog društva, nastavio je svoj kontinuitet deficita na teret grada, baštineći ranije uglavnom tehnološke inovacije.

Ivana Mihaela Žimbrek

Socialism and the City: Changing Concepts in Urban Planning in Zagreb between the 1930s and 1950s

In an overview published in 1985, the architectural historian Eugen Franković states that postwar urban planning was based on addressing the “epochal issue of the first order: the relationship between socialism and the city”. (Franković 1985: 85). In the case of Zagreb, however, this relationship was actively thought about even before the Second World War. Centered around Vladimir Antolić, one of the important authors of the Zagreb Regulation Plan from 1937, the prewar strategies of urban planning were largely inspired by socialist ideas of creating a progressive and socially conscious city (Ivanković 2009: 271). These tendencies then continued after the war, with Antolić and a new generation of architects working on the new Regulation Plan inspired by the prewar model. In this paper, I aim to analyze the common elements and transformations in ideas regarding urban planning in Zagreb from the 1930s to the 1950s by focusing on the relationship between socialism and the city, as Franković named it. In this sense, although the continuity in modernist architectural and urban design before and after the war has already been detected, my intention is to focus rather on the changing concepts and their reflections in discussions and designs brought by, on the one hand, the establishment of a socialist state, and, on the other hand, the shifting global tendencies in urban planning in this period. In this way, the aim of the paper is to present an intellectual history of urban planning that would illustrate the local and global transformations of ideas in creating urban spaces and the socialist society in Zagreb between the 1930s and 1950s.

SUDIONICI
PARTICIPANTS

Damir Agičić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
dagicic@ffzg.hr

Nikola Baković

Justus Liebig University Giessen
nikola.bakovic@geschichte.uni-giessen.de

Marta Baradić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
marta.baradic@gmail.com

Milivoj Bešlin

Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu
milivoj.beslin@gmail.com

Matěj Bílý

Institute for the Study of Totalitarian Regimes, Prague
matej.bily@ustrcr.cz

Albert Bing

Hrvatski institut za povijest, Zagreb
albert1.bing@gmail.com

Dimitrije Birač

Arhiv Srba u Hrvatskoj
dimitrije.birac@snv.hr

Tamara Bjažić Klarin

Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
tbjazic@ipu.hr

Una Blagojević

Central European University, Budapest
blagojevic_una@phd.ceu.edu

Muriel Blaive

Institute for the Study of Totalitarian Regimes, Prague
muriel.blaive@gmail.com

Tomislav Brandolica

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
tomislav.brandolica@gmail.com

Anita Buhin

CKPIS, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
anita.buhin@gmail.com

Marie-Janine Calic

Ludwig Maximilian University of Munich
mj.calic@lrz.uni-muenchen.de

Sabina Damiani

Nezavisna umjetnica i kustosica
Sabinadamiani85@gmail.com

Predrag Dedeić

Univerzitet Union, Beogradska bankarska akademija
predrag.dedeic@yahoo.com

Brankica Drašković

Odsek za medijske studije Filozofskog fakulteta u Novom Sadu
brankica.draskovic@ff.uns.ac.rs

Vedran Duančić

Institut za povijest i filozofiju znanosti, HAZU, Zagreb
vduancic@hazu.hr

Igor Duda

Filozofski fakultet /CKPIS, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
igor.duda@unipu.hr

Lada Duraković

Muzička akademija/CKPIS, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
lada.durakovic@gmail.com

Stevo Đurašković

Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu
sdjuraskovic@fpzg.hr

Jelena Đureinović

Justus Liebig University Giessen
Jelena.Dureinovic@geschichte.uni-giessen.de

Tina Filipović

Filozofski fakultet / CKPIS, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
tinafilipovic.pu@gmail.com

Constanze Fritzs

Staatliche Kunstsammlungen Dresden
Constanze.Fritzs@skd.museum

Isidora Grubački

Central European University, Budapest
Grubacki_Isidora@phd.ceu.edu

Ivana Hanaček

BLOK, Lokalna baza za osvježanje kulture / Odsjek za povijest umjetnosti,
Sveučilište u Zadru
ivana.hanacek@gmail.com

Andrew Hodges

Leibniz Institut für Ost- und Südosteuropaforschung, Regensburg
hodges@ios-regensburg.de

Ondrej Holub

Institute of History, University of Hradec Kralov
Ondrejholub0@gmail.com

Lea Horvat

Sveučilište u Hamburgu
lehorvat@web.de

Tatjana Iles

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku
tatjana.iles@gmail.com

Cody James Inglis

Institute of Political History, Budapest
cody.j.inglis@gmail.com

Slavo Jakša

Javna ustanova „Park prirode Biokovo“
slavojaksa@gmail.com

Božidar Jezernik

Univerza v Ljubljani
bozidar.jezernik@ff.uni-lj.si

Slađana Josipović

Filozofski fakultet u Osijeku
sjosipovic@ffos.hr

Marijana Jukić

Hrvatski državni arhiv, Zagreb
mjukic@arhiv.hr

Mišo Kapetanović

University of St. Gallen
kapetanovicmiso@gmail.com

Jasper Klomp

Univerza v Ljubljani
asperklomp1@gmail.com

Boris Koroman

Filozofski fakultet / CKPIS, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
boris.koroman@gmail.com

Dora Kosorčić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
dora.kosorcic@gmail.com

Goran Krnić

Sveučilište Carl von Ossietzky, Oldenburg
goran.krnic@uni-oldenburg.de

Željko Krušelj

Sveučilište Sjever, Koprivnica
zkruselj@unin.hr

Jelena Lalatović

Institut za književnost i umetnost, Beograd
zlatnalala@gmail.com

Katarina Luketić

Nezavisna istraživačica
luketickatarina@gmail.com

Željko Luketić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
luketic09@gmail.com

Anne Madelain

Institut national des langues et civilisations orientales (INALCO), Paris
anne.madelain@inalco.fr

Marija Mandić

Balkanološki institut SANU, Beograd
marija.mandic@bi.sanu.ac.rs

Svetozar Matejašev

ZRC SAZU, Ljubljana
svetozarmatejasev@gmail.com

Zdravko Matić

Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“
zdravko.matic71@gmail.com

Andrea Matošević

FITIKS / CKPIS, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
andrea.matosevic@gmail.com

Alessandro Milani

Harvard University / Ecole pratique des hautes études Paris
alessandro_milani@fas.harvard.edu

Smiljana Milinkov

Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu
smilinkova@gmail.com

Mirko Milivojević

Justus Liebig University Giessen
milivojevicmirkoyu@yahoo.com

Nikša Minić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
niksa.minic@gmail.com

Marijana Mitrović

Humboldt University, Berlin
mitrovma@hu-berlin.de

Boris Mosković

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Prague
Boris.Moskovic@seznam.cz

Magdalena Najbar Agičić

Sveučilište Sjever, Koprivnica
mnajbar@unin.hr

Christian Axboe Nielsen

Aarhus University
christian.a.nielsen@cas.au.dk

Ivan Obadić

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ivan.obadic@pravo.hr

Kristina Pandža

Centar za industrijsku baštinu, Sveučilište u Rijeci
kristina.pandza@uniri.hr

Tamara Petrović Trifunović

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu
tamara.petrovic@f.bg.ac.rs

Tanja Petrović

ZRC SAZU, Ljubljana
tanja.petrovic@zrc-sazu.si

Krisztina Rácz

University of Oslo
krisztina.racz@ilos.uio.no

Ivan Rajković

Max Planck Institute for Social Anthropology, Halle
gdinrajkovic@gmail.com

Jure Ramšak

ZRS, Koper
jure.ramsak@zrs-kp.si

Mateja Režek

ZRS, Koper
mateja.rezek@zrs-kp.si

Oszkár Roginer

Centre for Southeast European Studies, University of Graz
rogoxar@gmail.com

Juliette Ronsin-Babic

Institute of Modern and Contemporary History, École Normale Supérieure, Paris
juliette.ronsin1@gmail.com

Catherine Samary

IIRE Amsterdam, AfeBALK
samarycatherine@yahoo.fr

Dejan Segić

The Institute of Culture Studies and Theatre History, Austrian Academy of Sciences, Vienna
dejan.segic@oeaw.ac.at

Milan Sovilj

Institut za suvremenu povijest Akademije znanosti Češke Republike, Prag
sovilj@usd.cas.cz

Ivana Spasić

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu
ispasic@f.bg.ac.rs

Ana Stojanoska

Fakultet dramskih umjetnosti, Skoplje
arcanna10@gmail.com

Damir Stručić

Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“
dastrucic@yahoo.com

Paul Stubbs

Ekonomski institut, Zagreb
pstubbs@eizg.hr

Dino Šakanović

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu
dinosakanovic@hotmail.com

Tatjana Šarić

Hrvatski državni arhiv, Zagreb
tsaric@arhiv.hr

Jakub Šlouf

Institute for the Study of Totalitarian Regimes, Prague
jakub.slouf@centrum.cz

Tomislav Štuka

Veleučilište VERN, Zagreb
tomislav.stuka@vern.hr

Federico Tenca Montini

Furlanski institut za povijest pokreta otpora
federicotenca@gmail.com

Eric Ušić

Fakulteta za društvene vede, Univerza v Ljubljani
usic.eric@gmail.com

Saša Vejzagić

European University Institute, Florence
sasa.vejzagic@gmail.com

Danijela Velimirović

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu
dvelimir@f.bg.ac.rs

Davor Vidaković

Pravni fakultet Univerziteta PIM, Banja Luka
davor.vidakovic@pravnofakultet.edu.ba

Davorka Vidović

Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu
davorka.vidovic@fpzg.hr

Ondřej Vojtěchovský

Institute for the Study of Totalitarian Regimes / FFUK, Prague
ondrej.vojtechovsky@ustrcr.cz

Peter Vukman

University of Szeged
vuximaxi@gmail.com

Viktoria Zakinski-Toma

Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica / Filozofski fakultet,
Novi Sad
tomaviki80@gmail.com

Sonja Zdravkova-Djeparoska

Fakultet muzičke umjetnosti Sveučilišta „Sv. Ćirila i Metodija“, Skopje
z.djeparoska@gmail.com

Jasenکو Zekić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
zekic.jasenکو@gmail.com

Marko Zubak

Hrvatski institut za povijest, Zagreb
markozubak@hotmail.com

Ivana Mihaela Žimbrek

Central European University, Budapest
Zimbrek_Ivana@phd.ceu.edu

Organizator / Organizer

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli / *Juraj Dobrila University of Pula*
Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma / *Centre for Cultural and*
Historical Research of Socialism
Zagrebačka 30
52100 Pula
Croatia
ckpis@unipu.hr
<https://www.unipu.hr/ckpis>
<https://www.facebook.com/ckpis.unipu>

Organizacijski odbor / Organizing Committee

Anita Buhin, Igor Duda, Lada Duraković, Tina Filipović,
Boris Koroman, Andrea Matošević, Igor Stanić

Programski odbor / Programme Committee

Chiara Bonfiglioli (Cork), Ulf Brunnbauer (Regensburg),
Anita Buhin (Pula), Igor Duda (Pula), Lada Duraković (Pula),
Boris Koroman (Pula), Andrea Matošević (Pula), Tanja Petrović (Ljubljana)

**Zahvaljujemo sastavnicama Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli
na ustupanju prostora.**

Zahvaljujemo na potpori / We thank for the support

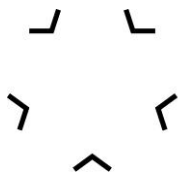
Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe

Medijski pokrovitelj / Media coverage

Radio Rojc

CENTAR ZA KULTUROLOŠKA
I POVIJESNA ISTRAŽIVANJA
SOCIJALIZMA

CENTRE FOR CULTURAL
AND HISTORICAL RESEARCH
OF SOCIALISM

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma
Biblioteka CeKaPISarnica
Svezak br. 14

© Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Zagrebačka 30, 52100 Pula
www.unipu.hr

Knjiga je objavljena u rujnu 2019. godine.
Dostupna na www.unipu.hr.